

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«Харківський політехнічний інститут»

**ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ
ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ
МІКРОЕКОНОМІКА**

Методичні вказівки до вивчення навчальних курсів
для студентів I курсу економічних та менеджерських спеціальностей
заочної форми навчання

Затверджено редакційно-
видавничою радою НТУ «ХПІ»,
протокол № 1 від 10.04.08 р.

Харків НТУ «ХПІ» 2008

Методичні вказівки до вивчення навчальних курсів «Політична економія», «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка» для студентів І курсу економічних та менеджерських спеціальностей заочної форми навчання / укл. С. І. Архієреєв, Н. Б. Решетняк, Т. В. Рябова та ін. – Х. : НТУ «ХП», 2008. – 96 с.

Укладачі: С.І. Архієреєв
Н.Б. Решетняк
Т.В. Рябова
О.О. Демьохіна
М.М. Деркач
В.В. Яцина
М.В. Шипілова
Н.М. Волоснікова
С.О. Климова

Рецензент: В.І. Литвинов

Кафедра загальної економічної теорії

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Політична економія.....	4
Структура курсу.....	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Варіанти індивідуальних контрольних робіт.....	9
Питання до іспиту.....	30
Перелік джерел інформації.....	32
Основи економічної теорії	34
Структура курсу.....	34
Вказівки до виконання контрольної роботи	37
Варіанти індивідуальних контрольних робіт.....	37
Питання до іспиту.....	56
Перелік джерел інформації.....	58
Мікроекономіка	61
Структура курсу.....	61
Вказівки до виконання контрольної роботи	65
Варіанти індивідуальних контрольних робіт.....	65
Питання до іспиту.....	84
Перелік джерел інформації.....	86
Загальні вимоги до вмісту і оформленню контрольних робіт	88
ДОДАТОК А. Словник понять і термінів	89
ДОДАТОК Б. Зразок титульного аркуша	94
ДОДАТОК В. Приклади бібліографічного опису джерел інформації...95	

ПЕРЕДМОВА

Дані методичні вказівки будуть корисні для студентів економічних і менеджерських спеціальностей дистанційної й заочної форм навчання. Вони містять необхідні рекомендації з кожного навчального предмета, що читається викладачами кафедри загальної економічної теорії на I курсі, включаючи особливості самостійної роботи над даним курсом, тематику контрольних робіт, рекомендовану літературу, необхідну для самостійного вивчення дисциплін, питання для підготовки до заліків й іспитів, словник понять і термінів.

Відповідно до навчального плану по кожній з навчальних дисциплін студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, уяснення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу.

Вимоги до оформлення контрольної роботи:

- **варіант контрольної роботи** визначається за останньою цифрою номера залікової книжки студента. *Наприклад, якщо це цифра «5», то можна обрати один з трьох варіантів контрольної роботи: 5, 15 або 25;*
- **титульний лист** (див. додаток Б) обов'язково повинен містити назву кафедри, дисципліни, номер варіанту, тему контрольної роботи, П.І.Б. студента, номер групи та залікової книжки;
- **текст** контрольної роботи виконується рукописним або комп'ютерним способом;
- при вирішенні **завдань** треба, по-перше, переписати текст завдання та дати на нього відповідь; по-друге, кожне нове завдання починати з нової сторінки;
- наприкінці контрольної роботи обов'язково повинен бути **перелік джерел інформації** (див. додаток В).

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» передбачає дослідження економічних відносин в їх єдності з продуктивними силами та діючими інститутами суспільства. Внаслідок цього у вивчаючого політичну економію формується система знань про економічні відносини та суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях.

Вивчення політичної економії дає уяву про загальні засади економічного життя суспільства, закономірності розвитку економічних систем, механізм дії економічних законів, економічну роль держави.

Політична економія вивчає поведження людей і груп у виробництві, розподілі, обміні й споживанні матеріальних благ з метою задоволення зростаючих потреб при обмежених ресурсах. Предметом дослідження є життєдіяльність «економічної людини», груп людей і держави, їхнє економічне поведження в тому середовищі, у якому вони перебувають. Об'єкт дослідження – це економічні явища. Завданням політичної економії виступає виявлення взаємозв'язків між ними.

Внаслідок вивчення політичної економії фахівці одержують можливість з'ясовувати механізм дії економічних законів та використання їх людьми у процесі господарської діяльності, науково обґрунтовувати основи суспільного виробництва, використовувати теоретичні положення для оцінки сучасних закономірностей і тенденцій економічного розвитку як України, так і країн світового господарства.

Структура курсу

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Виникнення політекономії. Політекономічні напрямки, школи. Об'єкт політекономії та її предмет.

Трактування предмету різними школами. Політекономія як наука про суспільні виробничі відносини у взаємодії з продуктивними силами. Категорії та закони політичної економії.

Метод політичної економії. Позитивна та нормативна політична економія. Єдність політекономії та господарської практики. Місце політекономії в системі економічних наук.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці

Виробництво як процес суспільної праці. Основні фактори виробництва. Засоби і предмети праці. Земля як фактор виробництва. Робоча сила. Поєднання факторів виробництва. Продукт і суспільний характер праці.

Виробничі ресурси та їх обмеженість. Проблеми оптимальної структури використання обмежених ресурсів. Крива виробничих можливостей.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси

Економічні потреби, їх суть та структура. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Об'єктивна та суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Закон спадної граничної корисності продукту.

Економічні інтереси і потреби, їх сутність і структура.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Сутність соціально-економічної системи. Основні ланки економічної системи і продуктивні сили, економічні відносини, механізм господарювання.

Власність як підґрунтя соціально-економічних відносин. Основні форми власності. Тенденції у розвитку відносин власності.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Загальні форми суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Виникнення товарного виробництва та його риси. Товар та його властивості. Мінова вартість. Споживча вартість. Теорії вартості: трудова і маржиналістська. Розвинута форма товарного виробництва.

Еволюція грошей та їх функції. Сутність грошей. Теорії грошей. Ціна грошей.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Перетворення грошей в капітал. Загальна формула руху капіталу. Теорії капіталу. Нагромадження капіталу.

Наймана праця. Робоча сила, її вартість і споживча вартість. Заробітна плата.

Тема 7. Ринок: суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення

Загальні характеристики ринкової системи. Види ринків. Ринкова модель координації попиту та пропозиції. Механізм функціонування ринкової системи. Функції ринку. Аналіз індивідуальних ринків: попит і пропозиція. Попит: закон попиту, детермінанти попиту. Пропозиція: закон попиту, детермінанти пропозиції. Ринкова рівновага. Конкуренція та її суть, функції та форми конкуренції.

Ринкова інфраструктура, її елементи та функції.

Класифікація ринків. Ринок чистої конкуренції. Механізм визначення ціни і обсягу виробництва. Ринок монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Ринок чистої монополії. Види чистих монополій. Економічні наслідки монополій. Антимонopolна політика держави.

Тема 8. Домогосподарство в системах економічних відносин

Суть та функції домогосподарства. Попит домашніх господарств. Роль домогосподарств у поставках економічних ресурсів підприємствам.

Доходи власників економічних ресурсів.

Витрати домогосподарства.

Тема 9. Підприємство як товаровиробник. Витрати виробництва і прибуток

Підприємство – первинна ланка економіки. Функції та правові форми підприємства. Продукт підприємств та його економічні форми. Складові вартості новоствореної продукції.

Основи теорії виробництва: виробнича функція. Взаємозв'язок структури витрат та виробництва продукції. Витрати виробництва: зовнішні, внутрішні, постійні і змінні витрати. Валові, середні і граничні витрати.

Прибуток і його суть. Нормальний прибуток. Граничний та валовий дохід фірми в умовах чистої конкуренції. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.

Тема 10. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента

Функціонування капіталу у різних сферах економіки. Доходи підприємців.

Бухгалтерський, економічний та нормальний прибуток.

Доходи від власності. Рентні доходи. Позичковий процент.

Тема 11. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

Суспільне відтворення, його суть. Кругообіг продуктів та доходів, фактори змін у кругообігу: споживання, заощадження, інвестиції, дії держави, іноземних суб'єктів. Матеріальне виробництво і сфера послуг. Їх функції та взаємозв'язок.

Національний продукт і його форми. Вартісна та матеріальна форма суспільного продукту. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт, чистий продукт. Національний дохід.

Методи обчислення національного продукту. Система національних рахунків.

Тема 12. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою

Економічний розвиток та його значення. Показники, способи вимірювання. Чинники економічного зростання. Науково-технічна революція. Зростання капіталоозброєності праці. Фактори гальмування економічного зростання. Роль інвестицій в людський потенціал.

Роль держави в регулюванні економічного зростання.

Економічний цикл та його фази. Причини циклічних коливань циклічні та структурні кризи. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Тема 13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції

Суть господарського механізму і його основні елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки.

Необхідність і методи державного регулювання ринкової економіки. Економічні функції держави. Економічна політика держави. Становлення економічних функцій Української держави.

Фінансово-кредитна система, її роль і регулюванні виробництва.

Кредитна система, її механізм та функції. Центральні та комерційні банки. Цілі та інструменти кредитної політики держави.

Фінанси та їх функції. Структура фінансової системи. Державний бюджет. Фінансова політика. Податки та їх види.

Державне регулювання економічного відтворення. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Проблеми економічної рівноваги в Україні. Інфляція та безробіття та їх регулювання.

Тема 14. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік

Економічна система сучасного капіталізму. Державна власність та державний контроль в економічній системі регульованого капіталізму. Макроекономічне регулювання та роль ринкових регуляторів у змішаній економіці.

Економічна система соціалізму. Державна власність на засоби виробництва. Адміністративно-командна система управління економікою. Директивне планування. Планові ціни. Проблеми економічної рівноваги. Дефіцит. Принципи формування доходів. Суспільні фонди споживання.

Загальна криза і розпад світової системи державного соціалізму.

Закономірності й особливості розвитку перехідних економік, зміст перехідної економіки: загальне і особливе. Становлення різних форм власності. Приватизація і роздержавлення власності. Становлення ринкового та державного механізмів регулювання економіки. Сутність перехідної економіки України.

Тема 15. Сутність і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Загальні риси світового господарства. Світові економічні зв'язки та їх розвиток. Міжнародний поділ праці і спеціалізація виробництва.

Ступені генезису й об'єктивні основи розвитку світового господарства. Структура і суперечності розвитку сучасного світового господарства.

Специфіка міжнародних економічних відносин та їх основні форми. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Принципи порівняль-

ної переваги. Протекціонізм і вільна торгівля. Україна в системі міжнародної торгівлі.

Міжнародні валютні відносини та їх роль у світогосподарських зв'язках. Валютні курси та механізм їх регулювання.

Міжнародний рух капіталів та робочої сили. Економічна інтеграція.

Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Сутність глобальних проблем сучасності (економічних, продовольчих, сировинних, енергетичних, міжнародного тероризму) та причин їх виникнення.

Основні шляхи розв'язання глобальних проблем.

Роль діяльності міжнародних та громадських організацій у розв'язанні глобальних проблем.

Вплив глобальних економічних проблем на економічний розвиток України.

Вказівки до виконання контрольної роботи

Відповіді на кожне теоретичне питання контрольної роботи повинні містити матеріал обсягом до 5–6 сторінок. В твердженнях, окрім відповіді «правильно» чи «неправильно», потрібно також дати обґрунтування теоретичних положень політичної економії, а також показати хід розрахунків для пояснення відповіді на розрахункові завдання.

Варіанти індивідуальних контрольних робіт

Варіант 1

1. Предмет та метод політичної економії.
2. Грошовий ринок. Попит на гроші та пропозиція грошей.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія меркантилізму;
 - 2) проблеми того, «Що, як і для кого робити» можуть мати відношення до будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної організації;
 - 3) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає досконалій конкуренції;

- 4) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, це – крива попиту;
- 5) граничні витрати – витрати використання додаткової одиниці ресурсу;
- 6) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, певно, ця країна відноситься до слаборозвинених;
- 7) економічна поведінка людини в умовах ринкової економіки повинна бути спрямована на самозабезпечення;
- 8) створений у СРСР господарський механізм показав свою стабільність й ефективність;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 15 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 9$, то рівноважна ціна на ринку складе 4 грн.;
- 10) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 24 %.

Варіант 2

1. Економічні системи: їх сутність і типи.
2. Кредитна система: центральний та комерційний банки, їх функції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) питання «як позбутися інфляції» вирішується на мікроекономічному рівні;
 - 2) закон спадної граничної корисності означає, що потреби суспільства у даному товарі зменшилися;
 - 3) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну користувача;
 - 4) товар – це продукт людської праці, вироблений для обміну;
 - 5) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива виробничих можливостей;
 - 6) чи можна наявність ринку і відокремлення робочої сили від засобів виробництва, перетворення їх у товар розглядати як умови виникнення капіталізму;
 - 7) дефіцит державного бюджету – це перевищення витрат держави порівняно з доходами;
 - 8) до функцій домогосподарства належить поточне споживання;
 - 9) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 7 грн.;

- 10) якщо номінальний дохід виріс на 10 %, а інфляція складає 5 %, то реальний дохід зросте на 5 %.

Варіант 3

1. Власність в економічній системі та її форми.
2. Фінанси та державний бюджет.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) внаслідок обмеженості ресурсів люди та суспільство мають робити вибір із різних альтернатив;
 - 2) критерієм розмежування типів економічних систем є тип координації та управління економічними діями суб'єктів;
 - 3) у ролі грошей може бути товар, за яким визнається роль загального еквівалента;
 - 4) амортизація – це сума зносу основного капіталу, яка перекладається на вартість виробів за визначеними нормами;
 - 5) суспільний розподіл праці є рисою тільки товарного виробництва;
 - 6) в ринковій економіці існує велика кількість певних видів ринків;
 - 7) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, – це крива попиту;
 - 8) рисами, притаманними перехідній економіці, є монополізм, стабільний розвиток економіки;
 - 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 26 - 4p$, а функція пропозиції рівнянням $S = -10 + 8p$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
 - 10) якщо ціна товару зросла з 5 до 7 грн., а попит знизився з 9 до 7 одиниць, то еластичність попиту за ціною складе 0,56.

Варіант 4

1. Перехідна економіка, її сутність та особливості її розвитку.
2. Бюджетний дефіцит та державний борг.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) крива виробничих можливостей ілюструє точні кількості двох товарів, які виробництво має намір виробляти;
 - 2) об'єктами власності в Україні є засоби виробництва, будинки, споруди, робоча сила, земля, ліси, водні об'єкти, гроші, культурні, історичні цінності, інтелектуальна власність, цінні папери;

- 3) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є наявність ринкового механізму;
- 4) загальні витрати можна визначити за формулою: $TC = VC + FC$;
- 5) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення робочої сили;
- 6) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, – це крива попиту;
- 7) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій продукти виробляються для внутрішнього господарського споживання;
- 8) до факторів економічного росту можна віднести збільшення чисельності і підвищення якості трудових ресурсів, зростання капіталовкладень;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 1,4 %;
- 10) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва – 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 16 грн.

Варіант 5

1. Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Нагромадження капіталу.
2. Економічні функції держави у ринковій економіці.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) однією з причин державного регулювання економіки стали війни;
 - 2) коли продукти виробляються для власного споживання, це характеризує товарне виробництво;
 - 3) проблеми того, «Що, як і для кого робити» можуть мати відношення до будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної організації;
 - 4) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є свобода вибору підприємницької діяльності;
 - 5) питання регулювання держбюджету вирішується на мікроекономічному рівні;
 - 6) в умовах ринкової економіки економічна поведінка людини повинна бути повністю залежна від наказів адміністрації;
 - 7) граничні витрати – це витрати випуску додаткової одиниці продукції;

- 8) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося створення суспільної власності;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 15 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 9$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
- 10) сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 65 тис. грн., змінні – 42 тис. грн., тоді постійні витрати фірми становлять 23 тис. грн.

Варіант 6

1. Економічні потреби та інтереси.
2. Інфляція, її причини, види, вимірювання.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) властивості товару – це вартість та споживча вартість;
 - 2) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія кейнсіанства;
 - 3) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива пропозиції;
 - 4) закон спадної граничної корисності означає, що відношення граничних корисностей до цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;
 - 5) ринкова економіка передбачає розвинуту інфраструктуру ринку;
 - 6) в сучасних умовах основним способом закріплення прав власності за суб'єктами можна вважати силу, релігійні установки, звичаї, традиції;
 - 7) крива виробничих можливостей ілюструє альтернативні комбінації товарів при наявності даної кількості ресурсів;
 - 8) дефіцит державного бюджету – це перевищення витрат бюджету над доходами;
 - 9) якщо ціна товару зросла з 5 до 7 грн., а попит знизився з 9 до 7 одиниць, то еластичність попиту за ціною складе 0,36;
 - 10) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %.

Варіант 7

1. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар та його властивості.
2. Суспільне відтворення. Національний продукт і його форми.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій зв'язок між виробництвом та споживанням прямий, нічим не опосередкований;
- 2) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає досконалій конкуренції;
- 3) створений у СРСР господарський механізм показав свою недостатню економічну ефективність;
- 4) товар – це продукт праці, вироблений для обміну;
- 5) до функцій домогосподарства належить поточне споживання;
- 6) амортизація – це накопичення прибутку підприємства;
- 7) рисою, притаманною перехідній економіці, є інфляція;
- 8) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення всіх факторів виробництва та економічних відносин між суб'єктами виробництва;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = -2,5p + 15$, а функція пропозиції рівнянням $S = 1,5p + 3$, то рівноважна ціна на ринку складе 4 грн.;
- 10) якщо ВВП = 760 млрд грн., сума амортизації = 170 млрд грн., то чистий національний продукт дорівнює 590 млрд грн.

Варіант 8

1. Наймана праця. Робоча сила, її вартість та споживча вартість.
2. Економічне зростання, його вимір та фактори зростання.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) однією з ознак ринкової економіки є приватна власність на матеріальні ресурси та вироблену продукцію;
 - 2) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то ця країна відноситься до нових індустріальних країн Південно-Східної Азії;
 - 3) командні методи керування радянською економікою привели до постійного прискорення розвитку економіки;
 - 4) внаслідок обмеженості ресурсів люди та суспільство мають робити вибір із різних альтернатив;
 - 5) функцією державного регулювання в умовах трансформації економіки є централізоване планування;
 - 6) монетарна політика має такі інструменти: гроші населення та купівля цінних паперів;

- 7) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміни в технології виробництва;
- 8) у ролі грошей може бути товар, за яким визнається роль загального еквівалента;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %;
- 10) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва – 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 4 грн.

Варіант 9

1. Ринок та його характеристики.
2. Світове господарство. Його сутність та тенденції розвитку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) в сучасних умовах юридичні норми можна вважати основним способом закріплення прав власності за суб'єктами;
 - 2) товар – це корисність речі;
 - 3) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, вірогідно, ця країна відноситься до індустріальних;
 - 4) граничні витрати – це витрати використання додаткової одиниці ресурсу;
 - 5) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну його власника;
 - 6) дефіцит державного бюджету – це зменшення податкових надходжень у бюджет;
 - 7) внаслідок обмеженості ресурсів люди та суспільство мають робити вибір із різних виробничих альтернатив;
 - 8) ринкова економіка передбачає велику кількість певних видів ринків;
 - 9) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 4 грн.;
 - 10) якщо номінальний дохід виріс на 10 %, а інфляція складає 5 %, то реальний дохід знизився на 5 %.

Варіант 10

1. Попит. Закон попиту, детермінанти попиту.
2. Форми міжнародних економічних зв'язків у світовому господарстві.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
- 1) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, – це крива попиту;
 - 2) коли продукти виробляються для власного споживання, це є рисою товарного виробництва;
 - 3) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відноситься досягнення високого рівня соціальної захищеності громадян;
 - 4) до об'єктів власності в Україні відносяться культурні, історичні цінності, інтелектуальна власність, цінні папери;
 - 5) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є централізоване директивне планування виробництва і розподілу ресурсів;
 - 6) функцією державного регулювання в умовах трансформації економіки є роздержавлення власності;
 - 7) визначити загальні витрати можна за формулою: $TC = (FC + VC)/Q$;
 - 8) критеріями розмежування типів економічних систем є рівень добробуту членів суспільства;
 - 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = -2,5p + 15$, а функція пропозиції рівнянням $S = 1,5p + 3$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
 - 10) якщо сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 113 тис. грн., змінні – 97 тис. грн., тоді постійні витрати фірми становлять 210 тис. грн.

Варіант 11

1. Пропозиція. Закон пропозиції, детермінанти пропозиції.
2. Міжнародна торгівля як форма зв'язків у світовому господарстві.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) до функцій домогосподарства належить постачання економічних ресурсів;
 - 2) радянська економіка була заснована на різноманітті форм власності;
 - 3) проблеми того, «Що, як і для кого робити» можуть мати відношення до будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної організації;
 - 4) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива пропозиції;
 - 5) командні методи керування радянською економікою привели до диспропорцій у народному господарстві;

- 6) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій продукти праці виробляються для обміну на ринку;
- 7) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія класичної політекономії;
- 8) закон спадної граничної корисності означає, що ринок насичений певним споживчим благом;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 24 %;
- 10) сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 65 тис. грн., постійні – 42 тис. грн., тоді змінні витрати фірми становлять 23 тис. грн.

Варіант 12

1. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринку.
2. Валютні відносини у світовому господарстві та валютні системи.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає монополії;
 - 2) монетарна політика має такі інструменти: облікова ставка, операції на відкритому ринку та норма обов'язкових резервів;
 - 3) причиною державного регулювання економіки стала недосконалість ринкового механізму;
 - 4) визначити загальні витрати можна за формулою: $TC = (FC + VC)/Q$;
 - 5) властивості товару: споживча вартість; вартість;
 - 6) ринок знаходиться у рівновазі, якщо величина попиту дорівнює величині пропозиції;
 - 7) питання про те, що і скільки виробляти фірмі, вирішується на мікроекономічному рівні;
 - 8) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося усунення експлуатації людини людиною;
 - 9) якщо ціна товару зросла з 5 до 7 грн., а попит знизився з 9 до 7 одиниць, то еластичність попиту за ціною складе 1,8;
 - 10) якщо ВВП = 600 млрд грн., сума амортизації = 100 млрд грн., то чистий національний продукт дорівнює 500 млрд грн.

Варіант 13

1. Ринкова рівновага та механізм її досягнення.
2. Глобальні економічні проблеми та шляхи їх вирішення.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) одним з критеріїв розмежування типів економічних систем є тип координації та управління економічними діями суб'єктів;
- 2) рисою, притаманній перехідній економіці, є стабільний розвиток економіки;
- 3) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій зв'язок між виробництвом та споживанням прямий, нічим не опосередкований;
- 4) крива виробничих можливостей ілюструє вплив додаткових факторів виробництва;
- 5) у ролі грошей можуть бути тільки паперові гроші;
- 6) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, вірогідно, ця країна відноситься до індустріальних;
- 7) до об'єктів власності в Україні відносяться: земля, ліси, водні об'єкти, гроші;
- 8) до функцій домогосподарства належить поточне споживання;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 15 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 9$, то рівноважна ціна на ринку складе 6 грн.;
- 10) якщо змінні витрати фірми дорівнюють 77 тис. грн., постійні – 32 тис. грн., тоді сукупні (валові) витрати фірми становлять 109 тис. грн.

Варіант 14

1. Ринкова інфраструктура та її значення у функціонуванні економіки.
2. Циклічні коливання в економіці. Економічний цикл та його фази.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) закон спадної граничної корисності означає, що ринок насичений певним споживчим благом;
 - 2) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відносяться високі темпи економічного зростання;
 - 3) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, – це крива попиту;
 - 4) монетарна політика має такі інструменти: гроші держбюджету та норма обов'язкових резервів;
 - 5) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну користувача;
 - 6) функцією державного регулювання в умовах трансформації економіки є макроекономічна стабілізація;

- 7) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія меркантилізму;
- 8) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення всіх факторів виробництва, у т. ч. природних ресурсів;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 1,4 %;
- 10) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва – 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 12 грн.

Варіант 15

1. Ціна і ціноутворення в ринковій системі.
2. Економічні функції держави у ринковій економіці.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) машинне виробництво є однією з умов виникнення капіталізму;
 - 2) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося створення суспільної власності;
 - 3) внаслідок обмеженості ресурсів люди та суспільство мають робити вибір із різних альтернатив;
 - 4) амортизація – це здавання в оренду основних фондів підприємства;
 - 5) радянська економіка була заснована на монополії державної власності;
 - 6) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає олігополії;
 - 7) ринкова економіка передбачає розвинуту інфраструктуру ринку;
 - 8) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є наявність ринкового механізму, централізоване директивне планування виробництва і розподілу ресурсів;
 - 9) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 3 грн.;
 - 10) якщо номінальний дохід виріс на 12 %, а інфляція складає 6 %, то реальний дохід зросте на 6 %.

Варіант 16

1. Класифікація моделей ринку: чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія та монополія.
2. Фінанси та державний бюджет.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) граничні витрати – це витрати випуску додаткової одиниці продукції;
- 2) до факторів економічного росту можна віднести зростання податку на прибуток;
- 3) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива пропозиції;
- 4) питання «що і скільки виробляти фірмі» вирішується на мікроекономічному рівні;
- 5) дефіцит державного бюджету – це перевищення доходів держави над витратами;
- 6) створений у СРСР господарський механізм показав фактичне ігнорування економічної теорії;
- 7) загальні витрати можна визначити за формулою : $TC = VC + FC$;
- 8) приватна власність є рисою тільки товарного виробництва;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %;
- 10) сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 169 тис. грн., постійні – 49 тис. грн., тоді змінні витрати фірми становлять 120 тис. грн.

Варіант 17

1. Підприємство як товаровиробник. Види підприємств.
2. Інфляція: причини, види, вимірювання.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) рисами, притаманними перехідній економіці, є утрата керованості макроекономічними процесами, інфляція;
- 2) монетарна політика має такі інструменти: облікова ставка, операції на відкритому ринку та норма обов'язкових резервів;
- 3) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає монополістичній конкуренції;
- 4) загальні витрати можна визначити за формулою: $TC = FC + VC + MC$;
- 5) до функції домогосподарства належить постачання товарів на ринок;
- 6) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія марксизму;
- 7) граничні витрати – це витрати використання додаткової одиниці ресурсу;
- 8) критеріями розмежування типів економічних систем є тип координації та управління економічними діями суб'єктів;

- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = -2,5p + 15$, а функція пропозиції рівнянням $S = 1,5p + 3$, то рівноважна ціна на ринку складе 5 грн.;
- 10) сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 89 тис. грн., змінні – 78 тис. грн., тоді постійні витрати фірми становлять 11 тис. грн.

Варіант 18

1. Витрати виробництва у короткостроковому періоді в умовах досконалої конкуренції.
2. Кредитна система: центральний банк та комерційні банки, їх функції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) амортизація – це сума зносу основного капіталу, яка перекладається на вартість виробів за визначеними нормами;
 - 2) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося створення суспільної власності;
 - 3) крива виробничих можливостей ілюструє вплив додаткових факторів виробництва;
 - 4) товар – це продукт праці, вироблений для обміну;
 - 5) ринкова економіка складається з багатьох суб'єктів господарювання;
 - 6) питання «як позбутися інфляції, як регулювати безробіття» вирішуються на мікроекономічному рівні;
 - 7) ринок знаходиться у рівновазі, якщо величина попиту дорівнює величині пропозиції;
 - 8) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відносяться створення в Україні основ змішаної економічної системи;
 - 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %;
 - 10) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 8 грн.

Варіант 19

1. Домогосподарства, їх функції у ринковій економіці. Попит домогосподарств.
2. Бюджетний дефіцит та державний борг.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміни в технології виробництва;
- 2) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій існує замкнутість виробників;
- 3) функцією державного регулювання в умовах трансформації економіки є роздержавлення власності;
- 4) внаслідок обмеженості ресурсів люди та суспільство мають робити вибір із різних виробничих альтернатив;
- 5) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива пропозиції;
- 6) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, певно, ця країна відноситься до слаборозвинених;
- 7) закон спадної граничної корисності означає, що корисність, яка приноситься кожною наступною одиницею товару, убуває по мірі зростання кількості придбаних товарів;
- 8) командні методи керування радянською економікою призвели до постійного дефіциту товару;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 26 - 4p$, а функція пропозиції рівнянням $S = -10 + 8p$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
- 10) якщо ВВП = 660 млрд грн., сума амортизації = 110 млрд грн., то чистий національний продукт дорівнює 550 млрд грн.

Варіант 20

1. Підприємство як товаровиробник. Витрати виробництва та прибуток.
2. Інфляція: причини, види, вимірювання.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) дефіцит державного бюджету – це збільшення витрат держави над доходами;
 - 2) у ролі грошей можуть бути тільки паперові гроші;
 - 3) властивості товару: споживча вартість і вартість;
 - 4) проблеми того «що, як і для кого робити» можуть мати відношення тільки до ринкової економіки;
 - 5) створений у СРСР господарський механізм показав свою стабільність й ефективність;
 - 6) в умовах ринкової економіки економічна поведінка людини повинна бути повністю розрахована на державу;

- 7) ознаками ринкової економіки є приватна власність на матеріальні ресурси і вироблену продукцію;
- 8) до об'єктів власності в Україні відносяться засоби виробництва, будинки, споруди, робоча сила;
- 9) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %;
- 10) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 16 грн.

Варіант 21

1. Основний та оборотний капітал підприємства.
2. Міжнародна торгівля як форма зв'язків у світовому господарстві.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення засобів виробництва;
 - 2) товар – це продукт людської праці, вироблений для обміну;
 - 3) функцією державного регулювання в умовах трансформації економіки є інституційні перетворення;
 - 4) дефіцит державного бюджету – це зменшення податкових надходжень у бюджет;
 - 5) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія меркантилізму;
 - 6) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є платність послуг у сфері охорони здоров'я, освіти, культури;
 - 7) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива виробничих можливостей;
 - 8) до функцій домогосподарства належать постачання економічних ресурсів, постачання товарів на ринок;
 - 9) якщо ціна товару зросла з 5 до 7 грн., а попит знизився з 9 до 7 одиниць, то еластичність попиту за ціною складе 0,71;
 - 10) якщо змінні витрати фірми дорівнюють 123 тис. грн., постійні – 49 тис. грн., тоді сукупні (валові) витрати фірми становлять 74 тис. грн.

Варіант 22

1. Позичковий процент як дохід на капітал.
2. Суспільне відтворення. Національний продукт і його форми.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
- 1) ринок знаходиться у рівновазі, якщо величина попиту дорівнює величині пропозиції;
 - 2) крива виробничих можливостей ілюструє альтернативні комбінації товарів при наявності даної кількості ресурсів;
 - 3) командні методи керування радянською економікою призвели до постійного прискорення розвитку економіки;
 - 4) ознаками ринкової економіки є приватна власність на матеріальні ресурси і вироблену продукцію;
 - 5) монетарна політика має такі інструменти: гроші населення та купівля цінних паперів;
 - 6) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відносяться високі темпи економічного зростання;
 - 7) внаслідок обмеженості ресурсів найбільш привабливі речі мають самі високі ціни;
 - 8) граничні витрати – це витрати випуску додаткової одиниці продукції;
 - 9) якщо сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 321 тис. грн., постійні – 128 тис. грн., тоді змінні витрати фірми становлять 193 тис. грн.;
 - 10) якщо номінальний дохід виріс на 11 %, а інфляція складає 7 %, то реальний дохід зростає на 18 %.

Варіант 23

1. Земельна рента як дохід від природних факторів виробництва.
2. Глобальні економічні проблеми та шляхи їх вирішення.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) проблеми того, «Що, як і для кого робити» можуть мати відношення до будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної організації;
 - 2) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну користувача;
 - 3) наявність ринку і відокремлення робочої сили від засобів виробництва, перетворення її у товар були умовами виникнення капіталізму;
 - 4) рисою, притаманною перехідній економіці, є стабільний розвиток економіки;
 - 5) закон спадної граничної корисності означає, що відношення граничних корисностей до цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;

- 6) у ролі грошей може бути товар, за яким визнається роль загального еквівалента;
- 7) радянська економіка була заснована на монополії державної власності;
- 8) амортизація – це сума зносу основного капіталу, яка перекладається на вартість виробів за визначеними нормами;
- 9) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 1 грн.;
- 10) якщо номінальний дохід виріс на 12 %, а інфляція складає 4 %, то реальний дохід знизиться на 8 %.

Варіант 24

1. Основний та оборотний капітал підприємства.
2. Сутність грошей та їх функції. Закон грошового обігу. Грошова маса та її компоненти.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає монополії;
 - 2) загальні витрати можна визначити за формулою: $TC = VC + FC$;
 - 3) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося знищення власності взагалі;
 - 4) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, певно, ця країна відноситься до індустріальних;
 - 5) до об'єктів власності в Україні відносяться засоби виробництва, будинки, споруди, робоча сила;
 - 6) питання регулювання держбюджету вирішується на мікроекономічному рівні;
 - 7) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій продукти праці виробляються для обміну на ринку;
 - 8) властивості товару: споживча вартість, вартість;
 - 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 15 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 9$, то рівноважна ціна на ринку складе 7 грн.;
 - 10) якщо ВВП = 600 млрд грн., сума амортизації = 100 млрд грн., то чистий національний продукт дорівнює 700 млрд грн.

Варіант 25

1. Безробіття у ринковій економіці, його причини, види та соціально-економічні наслідки.
2. Валютні відносини у світовому господарстві та валютні системи.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) до фактору економічного росту можна віднести збільшення чисельності і підвищення якості трудових ресурсів;
 - 2) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія марксизму;
 - 3) граничні витрати – це витрати використання додаткової одиниці ресурсу;
 - 4) коли на ринку діють один-два постачальника продукції, то це відповідає досконалій конкуренції;
 - 5) до функції домогосподарства належить постачання економічних ресурсів;
 - 6) крива виробничих можливостей ілюструє точні кількості двох товарів, які виробництво має намір виробляти;
 - 7) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну його власника;
 - 8) товар – це продукт природи;
 - 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 26 - 4p$, а функція пропозиції рівнянням $S = -10 + 8p$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
 - 10) якщо змінні витрати фірми дорівнюють 187 тис. грн., постійні – 97 тис. грн., тоді сукупні (валові) витрати фірми становлять 284 тис. грн.

Варіант 26

1. Економічні системи: їх сутність та типи.
2. Інфляція: її причини, види, вимірювання.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, певно, ця країна відноситься до нових індустріальних країн Південно-Східної Азії;
 - 2) ознакою ринкової економіки є приватна власність на матеріальні ресурси і вироблену продукцію;
 - 3) утрата керованості макроекономічними процесами є рисою, притаманною перехідній економіці;

- 4) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яку продавці пропонують на ринку, – це крива Лоренца;
- 5) ринкова економіка передбачає наявність багатьох суб'єктів господарювання;
- 6) амортизація – це сума зносу основного капіталу, яка перекладається на вартість виробів за визначеними нормами;
- 7) натуральне господарство – це така форма організації економіки, при якій продукти виробляються для внутрішнього господарського споживання;
- 8) причиною державного регулювання економіки стали економічні кризи;
- 9) якщо сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 76 тис. грн., постійні – 23 тис. грн., тоді змінні витрати фірми становлять 53 тис. грн.;
- 10) якщо номінальний дохід виріс на 11 %, а інфляція складає 4 %, то реальний дохід знизиться на 15 %.

Варіант 27

1. Власність в економічній системі та її форми.
2. Економічні функції держави в ринковій економіці.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відносяться високі темпи економічного зростання;
 - 2) проблеми того «Що, як і для кого робити» можуть мати відношення до будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної організації;
 - 3) критеріями розмежування типів економічних систем є тип координації та управління економічними діями суб'єктів;
 - 4) дефіцит державного бюджету – це збільшення витрат держави над доходами;
 - 5) командні методи керування радянською економікою привели до диспропорцій у народному господарстві;
 - 6) у ролі грошей може бути товар, за яким визнається роль загального еквівалента;
 - 7) властивості товару: споживча вартість і вартість;
 - 8) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення всіх факторів виробництва, у т.ч. природних ресурсів;

- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = -2,5p + 15$, а функція пропозиції рівнянням $S = 1,5p + 3$, то рівноважна ціна на ринку складе 5 грн.;
- 10) якщо сукупні (валові) витрати фірми дорівнюють 238 тис. грн., змінні – 196 тис. грн., тоді постійні витрати фірми становлять 42 тис. грн.

Варіант 28

1. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринку.
2. Кредитна система і центральний та комерційний банки, їх функції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є централізоване директивне планування виробництва і розподілу ресурсів;
 - 2) створений у СРСР господарський механізм показав свою стабільність й ефективність;
 - 3) монетарна політика має такі інструменти: гроші держбюджету та норма обов'язкових резервів;
 - 4) закон спадної граничної корисності означає, що ринок насичений певним споживчим благом;
 - 5) функціями державного регулювання в умовах трансформації економіки є інституційні перетворення, макроекономічна стабілізація;
 - 6) ринок знаходиться у рівновазі, якщо ціна дорівнює витратам;
 - 7) до об'єктів власності в Україні відносяться засоби виробництва, будинки, споруди, робоча сила;
 - 8) наявність ринку і відокремлення робочої сили від засобів виробництва, перетворення їх у товар – це умови виникнення капіталізму;
 - 9) якщо ціна товару зросла з 5 до 7 грн., а попит знизився з 9 до 7 одиниць, то еластичність попиту за ціною складе 1,4;
 - 10) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 4 %.

Варіант 29

1. Ціна та ціноутворення у ринковій системі.
2. Економічне зростання, його вимір та фактори зростання.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) монетарна політика має такі інструменти: гроші населення та купівля цінних паперів;
- 2) оренда підприємства обов'язково спричиняє зміну його користувача;
- 3) ринкова економіка передбачає розвинуту інфраструктуру ринку;
- 4) до підсумків трансформації економіки України до 2005 року відноситься: досягнення високого рівня соціальної захищеності громадян;
- 5) закон спадної граничної корисності означає, що потреби суспільства у даному товарі зменшилися;
- 6) граничні витрати – це витрати випуску додаткової одиниці продукції;
- 7) дефіцит державного бюджету – це перевищення витрат бюджету над доходами;
- 8) із економічних шкіл політичної економії історично першою була течія меркантилізму;
- 9) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 26 - 4p$, а функція пропозиції рівнянням $S = -10 + 8p$, то рівноважна ціна на ринку складе 3 грн.;
- 10) якщо ВВП = 678 млрд грн., сума амортизації = 123 млрд грн., то чистий національний продукт дорівнює 555 млрд грн.

Варіант 30

1. Основний та оборотний капітал підприємства.
2. Суспільне відтворення. Національний продукт і його форми.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) при побудові соціалістичного суспільства передбачалося створення приватної власності;
 - 2) коли країна імпортує переважно готову продукцію, а експортує сировинні товари аграрного сектору, то, певно, ця країна відноситься до індустріальних;
 - 3) критеріями розмежування типів економічних систем є тип координації та управління економічними діями суб'єктів;
 - 4) до об'єктів власності в Україні відносяться культурні, історичні цінності, інтелектуальна власність, цінні папери;
 - 5) до факторів економічного росту можна віднести зростання податку на прибуток;
 - 6) графічне представлення залежності між ціною товару та його кількістю, яка купується на ринку, – це крива пропозиції;

- 7) процес суспільного відтворення потребує постійного відтворення всіх факторів виробництва та економічних відносин між суб'єктами виробництва;
- 8) відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є централізоване директивне планування та свобода вибору підприємницької діяльності;
- 9) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 3 грн.;
- 10) якщо номінальний дохід виріс на 14 %, а інфляція складає 5 %, то реальний дохід зросте на 9 %.

Питання до іспиту

1. Суспільство та економіка. Основні економічні проблеми.
2. Предмет політичної економії.
3. Методи політичної економії.
4. Еволюція економічної науки.
5. Трудова теорія вартості та теорія граничної корисності.
6. Виникнення товарного виробництва. Товар та його властивості.
7. Капітал як економічна категорія товарного виробництва.
8. Робоча сила та її властивості.
9. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Крива виробничих можливостей.
10. Основні типи економічних систем.
11. Економічний зміст і система форм власності. Форми власності в Україні.
12. Ринкова система та розподіл економічних ресурсів.
13. Суть домогосподарств та їх роль у ринковому механізмі.
14. Механізм функціонування ринкової системи.
15. Основні моделі ринкової ситуації. Досконала і недосконала конкуренція.
16. Попит та закон попиту. Фактори попиту.
17. Пропозиція та закон пропозиції. Фактори пропозиції.
18. Еластичність попиту та пропозиції.
19. Рівновага попиту та пропозиції. Рівноважна ціна та рівноважна кількість.
20. Закон зниження граничної корисності.
21. Теорія споживацької поведінки.

22. Попит на економічні ресурси.
23. Кругообіг та обіг капіталу підприємства.
24. Сутність зносу основного капіталу. Амортизація.
25. Основний та оборотний капітал.
26. Виробнича функція.
27. Концепція економічних витрат як вмічених витрат.
28. Витрати виробництва у короткостроковому періоді: постійні, перемінні, середні витрати. Криві витрат.
29. Максимізація прибутку фірми в умовах досконалої конкуренції.
30. Граничний дохід та валовий дохід в умовах досконалої конкуренції.
31. Доходи в ринковій економіці.
32. Прибуток як економічна категорія. Поняття нормального та економічного прибутку.
33. Заробітна платня як ціна праці.
34. Позичковий процент, номінальна та реальна процентна ставка.
35. Економічна рента та умови її виникнення.
36. Фактори та визначення міри нерівності доходів.
37. Сутність адміністративно-командної системи управління економікою.
38. Сутність перехідної економіки. Особливості ринкової трансформації економіки України.
39. Основні показники системи національних рахунків.
40. Валовий національний продукт та засоби його вимірювання.
41. Споживання, заощадження, інвестиції. Мультиплікатор інвестицій.
42. Суть економічного відтворення. Види відтворення: просте і розширене.
43. Теоретичні моделі встановлення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції.
44. Економічний ріст, фактори росту.
45. Циклічний розвиток економіки.
46. Економічний цикл та його фази.
47. Сутність, еволюція та функції грошей. Закон грошового обігу.
48. Грошовий ринок. Попит на гроші та пропозиція грошей.
49. Економічні значення грошових агрегатів M_1 , M_2 , M_3 .
50. Багатодепозитне розширення у банківській системі. Грошовий мультиплікатор.
51. Двохярусна банківська система. Операції банків.
52. Кредитна система та її елементи. Принципи та види кредитування.
53. Інструменти кредитно-грошової політики.
54. Структура державного бюджету. Напрямки та методи бюджетного фінансування.

55. Бюджетний дефіцит та державний борг. Проблеми формування бюджету в Україні.
56. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Проблеми оподаткування в Україні.
57. Поняття безробіття та форми безробіття. Проблеми зайнятості в Україні.
58. Концепція природного рівня безробіття. Вимірювання безробіття. Форми безробіття в Україні.
59. Сутність інфляції. Вимірювання інфляції. Види інфляції.
60. Суть світового господарства, об'єктивні основи його формування та етапи розвитку.
61. Міжнародні економічні відносини та їх форми.
62. Концепція порівняльних переваг та міжнародна торгівля.
63. Вільна торгівля та протекціонізм.
64. Міжнародні валютні відносини. Валютні курси та механізм їх регулювання.
65. Економічна інтеграція.
66. Основні глобальні проблеми та їх розв'язання.

Перелік джерел інформації

1. Аникин А. В. Юность науки / А. В. Аникин. – М. : Политиздат, 1975.
2. Бережная Н. И. Политическая экономия в структурно-логических схемах : учебное пособие / Н. И. Бережная. – Х. : ИНЖЕК, 2007.
3. Буту А. І. Економічна теорія : навч. посібник / А. І. Буту. – К. : Вікар, 2003.
4. Кейнс Дж. Економічні теорії та цілі суспільства / Дж. Кейнс. – М. : Прогрес, 1976.
5. Курс экономической теории : учебник / ред. М. Н. Чепурин, Е. А. Киселева. – Киров, 1999.
6. Макконнелл К, Экономикс. Т. 1, 2 / К. Макконнелл, С. Брю ; пер. с англ. – М. : Республика, 1992.
7. Маркс К. Капитал. Кн. 1 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Твори, Т. 23.
8. Маркс К. Капитал. Кн. 2 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Твори, Т. 24.
9. Маркс К. Капитал. Кн. 3 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Твори, Т. 25, г. 1, 2.
10. Маршалл А. Принципы экономической науки. – М., 2000.
11. Мочерний С. В. Політична економія : навч. посібник / С. В. Мочерний. – К. : Знання-прес, 2002.

12. Мочерный С. В. Економічна теорія / С. В. Мочерний. – К. : Академія, 1999.
13. Ніколенко Ю. В. Політекономія : підручник / Ю. В. Ніколенко. – К. : ЦУЛ, 2003.
14. Основи економічної теорії: Політекономічний аспект : підручник / Г.Н. Климко та ін. – К. : Вища школа ; Знання, 1997.
15. Основы экономической теории / С. В. Мочерный, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устинко. – К. : Знание, 2000.
16. Політична економія : навч. посібник / Г. І. Башнянин, Е. С. Шевчук та ін. – Львів : Новий Світ-2000, 2004.
17. Політична економія : навч. посібник для студ. екон. спец. / ред. С. І. Архієреєв, В. Є. Духов, Н. Б. Решетняк. – Х. : Прометей-Прес, 2006.
18. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Соцэкгиз, 1935.
19. Современная экономика. Общедоступный учебный курс. – Ростов н/Д. : Феникс, 1997.
20. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм, демократія / Й. Шумпетер. – К. : Основи, 1995.
21. Экономика : учебник / ред. А. С. Булатов. – М., 1997.
22. Экономическая теория (политэкономия) : учебник / ред. В. Видяпин, Г. Журавлева. – М. : ИНФРА, 1999.
23. Экономическая теория : учебник для вузов / ред. А. И. Добрынин, Л. С. Тарасович. – СПб : Питер, 2001.

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Навчальний курс «Основи економічної теорії» спрямований на вивчення поведінки економічних суб'єктів у процесі виробництва, розподілу, обміну й споживання благ для задоволення зростаючих потреб при обмеженості ресурсів в умовах певних економічних систем.

Економічна теорія вивчає й формулює загальні економічні закономірності становлення, функціонування й розвитку суспільства. Курс економічної теорії послідовно знайомить студентів з поглядами теоретиків різних економічних шкіл на основні проблеми економіки.

Економічна теорія є базовою наукою, що формує методологічну основу для вивчення прикладних економічних наук.

У результаті вивчення цієї дисципліни студенти повинні засвоїти сутність економічних законів, закономірності ринкової економіки, основні теорії мікро- і макроаналізу, сутність сучасного світового господарства й закономірності його розвитку. Студент повинен також уміти погоджувати механізм дії економічних закономірностей з господарською діяльністю й економічною політикою, використовувати теоретичні положення для оцінки сучасних тенденцій економічного розвитку, особливо проблем трансформації економіки України.

Структура курсу

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Суспільство і економіка. Економіка як об'єкт вивчення і об'єкт управління. Безмежність потреб та обмеженість ресурсів. Основні економічні проблеми. Крива виробничих можливостей.

Предмет та функції економічної теорії. Метод економічної теорії: наукова абстракція, аналіз та синтез, статистичний аналіз, економіко-математичне моделювання та інші.

Тема 2. Суспільне виробництво

Сутність і структура суспільного виробництва. Фактори суспільного виробництва. Засоби і предмети праці. Земля як фактор виробництва. Робоча сила. Взаємозв'язок виробництва, обміну, розподілу та споживання.

Економічна ефективність виробництва та її показники.

Тема 3. Економічні системи і власність

Зміст власності, її місце і роль у економічній системі. Економічний та юридичний аспекти власності. Форми власності та їх характеристики. Основні тенденції розвитку відносин власності на сучасному етапі.

Сутність та структура економічних систем. Типи економічних систем та їх особливості.

Тема 4. Ринкова економічна система

Сутність ринку та його функції. Закони функціонування ринку. Види ринків. Механізм функціонування ринкової системи.

Ринкова інфраструктура та її роль в ринковому механізмі. Інфраструктура товарного, фінансового ринку та ринку праці.

Тема 5. Теорія попиту та пропозиції

Попит та закон попиту. Детермінанти попиту. Пропозиція та закон пропозиції. Детермінанти пропозиції.

Цінова еластичність попиту та пропозиції. Ринкова рівновага попиту та пропозиції. Теорія поведінки споживача.

Тема 6. Теорія фірми, виробництва та витрат

Економічна природа фірми. Основні типи фірм. Малі, середні та великі фірми. Виробництво, фактори виробництва, продукт виробництва. Виробнича функція.

Витрати виробництва: зовнішні та внутрішні. Витрати виробництва в короткостроковому та довгостроковому періодах. Прибуток. Нормальний та економічний прибуток.

Тема 7. Конкуренція і монополія

Ринок досконалої конкуренції. Граничний та ваговий дохід фірми в умовах чистої конкуренції. Максимізація прибутку.

Ринок чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь. Економічні наслідки монополії. Максимізація прибутку в умовах чистої монополії. Антимонопольна політика держави.

Ринок олігополії. Сутність та моделі олігополістичного ціноутворення.

Ринок монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція.

Тема 8. Доходи та їх розподіл

Теоретичні концепції джерел і розподілу доходів. Функціональний та вертикальний розподіл доходів. Основні види доходів: заробітна плата, процент, рента, прибуток. Трансферні виплати. Перерозподіл доходів.

Крива Лоренца та її аналіз. Проблеми соціальної справедливості.

Тема 9. Макроекономічний аналіз: народногосподарський облік і система національних рахунків

Процес кругообігу продуктів і доходів. Система національних рахунків та її показники: ВВП, ВНП, національний дохід. Методика розрахунку ВВП. Номінальний, реальний, потенційний ВВП. Дефлятор ВВП.

Тема 10. Держава в економічній системі

Необхідність втручання держави в економічні процеси. Економічні функції держави. Державне регулювання економіки на мікро- та макрорівні.

Форми і методи ДРЕ. Особливості ДРЕ у вітчизняній економіці на сучасному етапі.

Тема 11. Макроекономічна рівновага

Сукупний попит та сукупна пропозиція. Фактори, що впливають на сукупний попит та сукупну пропозицію.

Макроекономічна рівновага. Рівновага в класичній та кейнсіанській моделях. Споживання, заощадження та стан рівноваги.

Взаємозв'язок витрат і доходів. "Хрест" Кейнса.

Тема 12. Гроші і грошово-кредитна політика

Еволюція грошей. Сутність та функції грошей. Грошова маса та її компоненти. Попит на гроші.

Кредитно-банківська система. Центральний банк та регулювання пропозиції грошей. Створення грошей банківською системою.

Грошово-кредитна політика та її інструменти.

Тема 13. Фінанси в економічній системі

Сутність та функції фінансів. Фінансова система та держбюджет. Місцеві бюджети. Стан бюджету. Державний борг та його види.

Податки, їх функції, види. Принципи оподаткування. Податкові пільги.

Фіскальна політика.

Тема 14. Макроекономічна нестабільність: безробіття й інфляція

Безробіття, його сутність, причини і види. Рівень безробіття. Закон Оукена. Соціально-економічні наслідки безробіття

Інфляція: причини, види, вимір. Наслідки інфляції. Основні напрямки антиінфляційної політики.

Тема 15. Економічне зростання

Економічне зростання та його показники. Типи економічного зростання. Чинники економічного зростання. Модель Р. Солоу.

Циклічність економічного зростання. Причини циклічних коливань та види циклів.

Проблеми сучасного економічного зростання у вітчизняній економіці.

Тема 16. Світове господарство та основні форми світогосподарських зв'язків

Світове господарство: еволюція та структура. Міжнародна торгівля і принцип порівняльних переваг. Міжнародний поділ праці. Міграція капіталів.

Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем

Глобальні проблеми сучасності як наслідки глобалізації суспільного виробництва.

Основні шляхи розв'язання глобальних проблем. Роль діяльності міжнародних та громадських організацій у розв'язанні глобальних проблем. Україна і глобальні проблеми сучасності.

Вказівки до виконання контрольної роботи

Відповіді на кожне теоретичне питання контрольної роботи повинні містити матеріал обсягом до 5-6 сторінок. В твердженнях, окрім відповіді «правильно» чи «неправильно», потрібно також дати обґрунтування теоретичних положень основ економічної теорії.

Варіанти індивідуальних контрольних робіт

Варіант 1

1. Предмет та метод економічної теорії.
2. Система національних рахунків та її показники.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економіку (як виробництво благ) від хрематистики (накопичення грошей) вперше відділив Ксенофонт;
 - 2) предмет економічної теорії залишався незмінним на протязі розвитку цієї науки;
 - 3) суб'єктами економічної системи є лише домогосподарства та фірми;
 - 4) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 10 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 6$, то рівноважна ціна на ринку складе 6 грн.;
 - 5) у короткостроковому періоді виробництва розрізняють постійні та змінні витрати;
 - 6) на ринку монополістичної конкуренції реалізується диференційований товар;
 - 7) мультиплікатор депозитів (грошовий) залежить від норми відсотку;
 - 8) фрикційне безробіття є добровільним з боку робітника;
 - 9) якщо гранична схильність до споживання складає 0,3, то за національного доходу 680 млн грн. населення буде заощаджувати 680 млн грн.;
 - 10) якщо номінальний ВВП складає 345 млрд грн., а дефлятор ВВП дорівнює 1,5, то реальний ВВП буде 230 млрд грн.

Варіант 2

1. Економічні системи та відносини власності.
2. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Фактори, що на них впливають.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) традиційна економічна система не існує на сучасному етапі розвитку суспільства;
 - 2) ринкова економіка характеризується відсутністю свободи вибору, конкуренції та приватної власності;
 - 3) економічний попит є неплатоспроможною потребою на товар, що представлений на ринку;
 - 4) якщо за ціни 2 грн. виробники пропонували на ринку 300 тис. од. продукції, а за ціни 3 грн. – 400 тис. од., то еластичність пропозиції складає 1,5;
 - 5) сталість рівноваги на ринку товару аналізують за допомогою павутиноподібної моделі;
 - 6) якщо функція сукупних витрат відображена рівнянням $TC = 3q^2 + 5q + 2$ (де q – обсяг виробництва), то функція змінних витрат виглядає як $VC = 8q$;
 - 7) факторні доходи представлені заробітною платою та прибутком;
 - 8) економічне зростання вимірюється за допомогою показника темпів зростання реального ВВП на душу населення;
 - 9) якщо фактичний рівень безробіття в країні складає 14 %, а природний рівень визначено на рівні 6 %, то фактичний ВВП відстає від потенційного на 15 %;
 - 10) інфляція завжди є неочікуваною.

Варіант 3

1. Модель кругообігу продукту, ресурсів та доходів.
2. Макроекономічна рівновага в класичній моделі.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) видатним представником кардиналістської школи маржиналізму є К. Візер;
 - 2) створення економічної моделі вимагає включення в неї якомога більшої кількості ознак та характеристик;
 - 3) роздержавлення є однією з форм приватизації;

- 4) якщо за ціни 2 грн. виробники пропонували на ринку 300 тис. одиниць продукції, а за ціни 3 грн. – 400 тис. одиниць, то еластичність пропозиції складає 0,6(6);
- 5) найбільш ліквідним фінансовим активом є облігації державного запозичення;
- 6) якщо номінальна заробітна плата дорівнює 1500 грн., а поточний рівень інфляції становить 15 %, то реальна заробітна плата складає 1350 грн.;
- 7) облікова ставка – ставка відсотку, за яким комерційні банки кредитують Центральний банк;
- 8) крива Філіпса демонструє залежність між рівнем інфляції та безробіття;
- 9) фритредерство поміж іншого припускає наявність жорсткого регулювання зовнішньоторговельних операцій;
- 10) експортне мито збільшує можливості країни експортувати.

Варіант 4

1. Попит та закон попиту. Фактори, що впливають на попит.
2. Макроекономічна рівновага в кейнсіанській моделі.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) наукова абстракція є методом дослідження, що використовується лише в економічній теорії;
 - 2) товар є продуктом людської праці, що призначений для обміну на ринку;
 - 3) оренда спричиняє зміну власника об'єкту власності;
 - 4) цінова еластичність попиту показує ступінь чутливості попиту на зміну доходу споживач;
 - 5) якщо за ціни 1 грн. виробники пропонували на ринку 100 тис. одиниць продукції, а за ціни 5 грн. – 800 тис. одиниць, то еластичність пропозиції складає 4;
 - 6) граничні витрати обчислюються за формулою $MR = \Delta TR / \Delta Q$;
 - 7) за умови щорічного темпу інфляції 7 % ціни згідно «правила 70» подвоються через 10 років;
 - 8) у короткостроковому періоді між інфляцією та безробіттям існує обернена залежність;
 - 9) крива Лаффера ілюструє залежність між ставкою податку та податковими надходженнями до державного бюджету;
 - 10) країна, яка експортує більше товарів та послуг, ніж імпортує, має від'ємне сальдо торгівельного балансу.

Варіант 5

1. Цінова еластичність попиту. Фактори цінової еластичності попиту.
2. ВВП та його вимірювання. Потенційний, номінальний та реальний ВВП.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) домінування натурального виробництва та общинної власності є ознаками ринкової економіки;
 - 2) головними властивостями товару є вартість та собівартість;
 - 3) змішаних форм власності не існує;
 - 4) до основних факторів виробництва відносять працю, землю, капітал та підприємницькі здібності;
 - 5) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 12 - 4p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 3p - 3$, то рівноважна ціна на ринку складе 5 грн.;
 - 6) інфраструктура ринку складається із сукупності допоміжних організацій, установ, посередників, які прискорюють просування товарів на ринках;
 - 7) кредитування в банківській системі відбувається на основі повернення, платності;
 - 8) якщо природний рівень безробіття складає 6 %, фактичний – 16 %, рівень фрикційного безробіття дорівнює 3 %, то циклічне та структурне безробіття складають, відповідно, 10 % та 3 %;
 - 9) фінансова політика держави здійснюється за допомогою операцій на відкритому ринку та норми резервування;
 - 10) ознакою нерозвиненості економіки, серед іншого, є сировинна орієнтація експорту.

Варіант 6

1. Пропозиція та закон пропозиції. Фактори, що впливають на пропозицію.
2. Споживання, збереження, інвестиції та їх взаємозв'язок.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) експеримент є методом дослідження, що часто використовується в економічній науці;
 - 2) термін «невидима рука» був введений в науковий обіг та вперше пояснений Д. Рикардо;
 - 3) товарне виробництво виникло внаслідок суспільного поділу праці;
 - 4) відносини власності притаманні лише ринковій економіці;

- 5) обмеженість ресурсів в економічному сенсі обумовлена необмеженістю людських потреб;
- 6) якщо функція сукупних витрат відображена рівнянням $TC = 3q^2 + 5q + 2$ (де q – обсяг виробництва), то функція змінних витрат виглядає як $VC = 3q^2 + 5q$;
- 7) НБУ не втручається в поточну діяльність комерційних банків;
- 8) якщо споживчий кошик в поточному періоді коштує 800 грн., а в попередньому його вартість складала 720 грн., то в країні відбулася інфляція у 10 %;
- 9) операції на відкритому ринку означають політику Уряду по регулюванню цін на ринках країни;
- 10) податки є невід'ємною умовою виконання державою своїх функцій.

Варіант 7

1. Теорія споживчої поведінки.
2. Економічний цикл та його фази.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) обмеженість ресурсів не є проблемою для ринкової економіки;
 - 2) теорія доданої вартості належить Ф. Енгельсу;
 - 3) гроші є товаром-еквівалентом, що стихійно виділився з багатьох інших;
 - 4) існує два типи власності – трудова і суспільна;
 - 5) якщо ціна товару зросла з 1 до 8 грн., а попит знизився на 20 %, то еластичність попиту за ціною складе 1,5;
 - 6) економічний прибуток зазвичай менше, ніж бухгалтерський;
 - 7) якщо валові інвестиції в економіку складають 300 млн грн., споживання здійснюється на рівні 450 млн грн., державні витрати – 150 млн грн., а експорт перевищує імпорт на 60 млн грн., то ВВП дорівнює 750 млн грн.;
 - 8) найбільш критичною фазою економічного циклу є депресія;
 - 9) фіскальна та монетарна політика не пов'язані між собою та не мають враховувати дії одна одної на економіку;
 - 10) фритредерство означає вільну, без обмежень, торгівлю між державами.

Варіант 8

1. Нормальний, бухгалтерський та економічний прибуток.
2. Теорія циклічності та спадів. Причини кризових коливань.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
- 1) потреби людини обмежені, що визначено в законі зростання потреб;
 - 2) нові економічні концепції ніяким чином не пов'язані з тими, що існували від початку розвитку економічної науки;
 - 3) серед функцій грошей основними є міра вартості, засіб обміну та засіб накопичення;
 - 4) натуральне виробництво є історично першою й найбільш простою формою організації суспільного виробництва;
 - 5) якщо валові витрати підприємства складають 200 тис. грн., валовий виторг – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 1 грн.;
 - 6) національний дохід – поняття, тотожне національному багатству;
 - 7) якщо реальний дохід родини складає 2700 грн. на місяць, а номінально виплачений – 3500 грн., то це означає, що має місце дефляція у 14 %;
 - 8) пасивні операції – це сукупність операцій, спрямованих на формування ресурсів комерційного банку;
 - 9) бюджетно-податкова політика спрямована безпосередньо на регулювання грошової маси в економіці;
 - 10) галопуюча інфляція означає зростання цін на 100–1000 % на рік.

Варіант 9

1. Категорії економічних ресурсів. Крива виробничих можливостей.
2. Грошово-кредитна політика та її інструменти.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічна теорія виконує лише пізнавальну та практичну функції;
 - 2) гранична корисність є поняттям теорії соціалізму-утопізму;
 - 3) право користуватися є правом вирішувати, хто і як буде забезпечувати використання благ;
 - 4) товарне виробництво може бути простим та розвиненим;
 - 5) закон пропозиції не діє для товарів Гіфена;
 - 6) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 24 - 6p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 2p - 3$, то рівноважна кількість на ринку складе 3 одиниці;
 - 7) якщо номінальний відсоток за кредитом становить 15 %, а інфляція складає 17 %, то банк-кредитор від цього виграє;

- 8) до власних ресурсів банку відносять статутний фонд і резервний капітал;
- 9) якщо гранична схильність до споживання складає 0,3, то за національного доходу 680 млн грн. населення буде заощаджувати 300 млн грн.;
- 10) коефіцієнт Джині показує ступінь диференціації доходів в країні.

Варіант 10

1. Визначення ціни та об'єму виробництва в умовах досконалої конкуренції. Роль конкуренції в ринковій економіці.
2. Причини та форми безробіття. Проблема безробіття в Україні.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічний вибір людини супроводжується альтернативними витратами;
 - 2) економічні системи розрізняються лише за критерієм домінуючої форми власності;
 - 3) «Товар» та «продукт» є тотожними поняттями;
 - 4) визначальною якістю підприємця є схильність до ризику;
 - 5) якщо за ціни 1 грн. виробники пропонували на ринку 200 тис. одиниць продукції, а за ціни 5 грн. – 400 тис. одиниць, то еластичність пропозиції складає 2;
 - 6) якщо ставка відсотку за внеском в банківську установу складає 15 % річних, то майбутня вартість вкладених на 2 роки 2000 грн. буде 3400 грн.;
 - 7) до активних операцій банку належать кредитні, гарантійні та комісійні;
 - 8) за причинами виникнення виділяють інфляцію попиту та інфляцію витрат;
 - 9) до числа глобальних проблем відносяться посилення нерівномірності світового економічного розвитку, ріст соціальної диференціації країн, бідність;
 - 10) Україна не є членом Всесвітньої торгівельної організації.

Варіант 11

1. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
2. Визначення ціни та об'єму виробництва в умовах монополії. Антимонopolна політика: сутність, необхідність.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) фізіократи вважали, що увесь національний продукт створюється в сільському господарстві та в торгівлі;
- 2) об'єкти власності – це засоби виробництва, нерухомість, природні ресурси, предмети особистого споживання, гроші;
- 3) мінова та споживча вартість є основними внутрішніми якостями товару;
- 4) здатність товару обмінюватись на інші є споживчою вартістю товару;
- 5) ефект Веблена стосується товарів-предметів першої необхідності;
- 6) якщо функція сукупних витрат відображена рівнянням $TC = q^2 + 16$, (де q – об'єм випуску) то функція змінних витрат виглядає як $FC = 16 + 2q$;
- 7) необхідною умовою фінансових відносин є гроші;
- 8) комерційний кредит – це грошова форма кредиту;
- 9) якщо кількість безробітних складає 3 млн чол., а кількість зайнятих – 39 млн чол., то рівень безробіття в країні становить приблизно 8,3 %;
- 10) безробіття та інфляція є ознаками нерівноважності ринкової економіки.

Варіант 12

1. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
2. Міжнародні економічні відносини: еволюція, види, сучасний стан.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) першими трудову теорію вартості почали розробляти представники неокласичної школи економічної теорії;
 - 2) суб'єктом власності можуть бути індивіди, організації чи держава;
 - 3) ціна товару визначається його вартістю;
 - 4) якщо ціна кави дорівнює 3 грн. за чашку, а чаю – 2 грн., споживач оцінює граничну корисність кави у 30 умовних балів та максимізує задоволення від придбання набору з цих двох товарів, то гранична корисність чаю становить 45 балів;
 - 5) економічні витрати = бухгалтерські витрати + неявні витрати;
 - 6) фрикційне та структурне безробіття в сукупності складають циклічне;
 - 7) дискреційна та недискреційна політика є різновидами бюджетно-податкової політики;
 - 8) ринок цінних паперів – це частина фінансового ринку;
 - 9) якщо ВВП дорівнює 800 млн грн., споживання здійснюється на рівні 330 млн грн., валові інвестиції в економіку – 370 млн грн., державні витрати – 120 млн грн., то чистий експорт складає 50 млн грн.;
 - 10) Україна стоїть осторонь інтеграційних процесів у світовому господарстві.

Варіант 13

1. Банківська система. Функції державного банку та комерційних банків.
2. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна, її функції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічні закони носять об'єктивний характер;
 - 2) мегаекономіка вивчає серед іншого міжнародні економічні відносини;
 - 3) гроші не є товаром;
 - 4) якщо ціна товару зросла з 3 до 5 грн., а попит знизився на 50 %, то еластичність попиту за ціною складе 0,5;
 - 5) іпотечний кредит надається під заставу нерухомого майна;
 - 6) пропозиція грошей складається з готівки, замінників грошей та банківських депозитів;
 - 7) простий відсоток розраховується за формулою $P = S(1 + i)^N$;
 - 8) крива Філіпса демонструє пряму залежність між рівнем безробіття та темпами інфляції;
 - 9) якщо фактичний рівень безробіття в країні складає 10 %, а природний рівень визначено на рівні 9 %, то фактичний ВВП відстає від потенційного на 1 %;
 - 10) суб'єктами світового господарства є держави та їх об'єднання, міжнародні організації.

Варіант 14

1. Ринок праці та рівень заробітної плати.
2. Інфляція: причини, вимірювання, види, наслідки. Проблема інфляції в Україні.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічна категорія є теоретичним відображенням економічних явищ і процесів;
 - 2) власність в економічному сенсі є річчю, якою володіють та користуються;
 - 3) економічна теорія вивчає закони ринкової економіки;
 - 4) ознакою розвиненості грошової системи економіки є, серед іншого, склад грошової маси;
 - 5) середні та постійні витрати складають сукупні витрати фірми;
 - 6) якщо валові витрати підприємства складають 250 тис. грн., валовий виторг – 550 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 10 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 6 грн.;

- 7) ціна землі не залежить від норми позичкового відсотку;
- 8) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 10 %, то реальна процентна ставка дорівнює 1,4 %;
- 9) акції та облігації випускаються державою для регулювання сукупного попиту;
- 10) якщо доходи споживачів зростають, то це викликає зростання сукупного попиту.

Варіант 15

1. Процент, рента, прибуток. Фактори, що впливають на їх рівень.
2. Попит на гроші.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) меркантилістські концепції відбивали інтереси промислової буржуазії;
 - 2) привласнення – це конкретний суспільний спосіб оволодіння річчю;
 - 3) в адміністративно-командній економіці державні інтереси домінували над приватними;
 - 4) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., постійні – 100 тис. грн., обсяг виробництва 25 тис. од., то середні змінні витрати дорівнюють 12 грн.;
 - 5) на сучасних біржах торгують оптом і в роздріб;
 - 6) якщо норма резервування становить 4 %, то грошовий мультиплікатор складає 0,5;
 - 7) податки за об'єктом оподаткування бувають пропорційні, поштучні та змішані;
 - 8) кейнсіанський відрізок кривої сукупної пропозиції виглядає як горизонтальна лінія;
 - 9) людина, що втратила роботу внаслідок спаду в економіці, відноситься до охоплених структурним безробіттям;
 - 10) якщо ВВП збільшиться з 600 млрд до 700 млрд грн., а дефлятор ВВП зросте з 125 % до 160 %, то реальний ВВП не зміниться.

Варіант 16

1. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца, коефіцієнт Джині. Державне регулювання розподілу доходів.
2. Пропозиція грошей. Грошові агрегати.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) практична функція економічної теорії лежить в основі формування економічної політики держави;
- 2) втручання держави в ринкову економічну систему обумовлене недо-ліками останньої;
- 3) якщо за ціни 1 грн. виробники пропонували на ринку 200 тис. оди-ниць продукції, а за ціни 5 грн. – 400 тис. одиниць, то еластичність пропозиції складає 2;
- 4) у довгостроковому періоді виробництва розрізняють лише пос-тійні витрати;
- 5) якщо номінальний ВВП складає 570 млрд грн., а дефлятор ВВП до-рівнює 3, то реальний ВВП буде 567 млрд грн.;
- 6) мультиплікатор інвестицій залежить від норми резервування;
- 7) фінансова системи країни складається з бюджетів різних рівнів;
- 8) крива Лафера демонструє залежність між ставкою податку та добро-бутом населення;
- 9) згідно з законом Оукена перевищення поточного рівня безробіття над природним на 2 % призведе до відставання фактичного ВВП від потенційного на 6 %;
- 10) теорія абсолютних переваг в міжнародній торгівлі була вперше опи-сана Д. Рикардо.

Варіант 17

1. Підприємство. Основні види підприємств в країнах ринкової економіки.
2. Грошово-кредитна політика та її інструменти.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть ві-дповідь:
 - 1) метод аналізу та синтез не використовуються в економічній теорії;
 - 2) сучасна економіка України є перехідною;
 - 3) найбільш ліквідним грошовим агрегатом є $M0$, тобто готівка;
 - 4) якщо ціна кави дорівнює 3 грн. за чашку, а чаю – 2 грн., споживач оцінює граничну корисність кави у 30 умовних балів та максимізує задоволення від придбання набору з цих двох товарів, то гранична корисність чаю становить 30 балів;
 - 5) якщо фактичний рівень безробіття в країні складає 10 %, а природ-ний рівень визначено на рівні 5 %, то фактичний ВВП відстає від по-тенційного на 15 %;
 - 6) профіцит державного бюджету являє собою перевищення видатків над доходами;

- 7) помірна інфляція виступає фактором, що стимулює інвестиції та виробництво;
- 8) ВВП та ВНП є тотожними показниками та не відрізняються кількісно;
- 9) «Градуалізм» є концепцією, принципово протилежною концепції «шокової терапії»;
- 10) кількісне обмеження експорту чи імпорту товару визначеною кількістю чи грошовою сумою на визначений проміжок часу – це квота.

Варіант 18

1. Форми власності та види підприємств.
2. Фінансова система та державний бюджет.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) дослідженню економічної науки притаманний перш за все системний підхід;
 - 2) співіснування елементів старої і нової систем характерне для традиційної економіки;
 - 3) якщо за ціни 1 грн. виробники пропонували на ринку 200 тис. одиниць продукції, а за ціни 5 грн. – 400 тис. одиниць, то еластичність пропозиції складає 0,25;
 - 4) рівновага на ринку досягається за умови втручання держави;
 - 5) конкуренція є необхідною умовою існування приватної власності;
 - 6) термін «перехідна економіка» звичайно застосовується до країн Центральної та Східної Європи і колишніх республік СРСР;
 - 7) найбільш доходним фінансовим активом є облігації державного за позичення;
 - 8) фінанси – це економічні відносини між економічними суб'єктами з приводу формування, розподілення та використання грошових коштів;
 - 9) якщо номінальний ВВП складає 564 млрд грн., а дефлятор ВВП дорівнює 2, то реальний ВВП буде 282 млрд грн.;
 - 10) політика протекціонізму – це політика захисту вітчизняного виробника від загроз з боку іноземних конкурентів.

Варіант 19

1. Економічні категорії та економічні закони.
2. Податки, їх функції та види. Крива Лафера.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) за часів Стародавньої Греції економічної думки не існувало;
- 2) в ринковій економіці переважає приватна власність, свобода вибору і підприємництва, а також тотальне втручання держави в економічні процеси;
- 3) важливими детермінантами попиту є дохід споживача та його смаки;
- 4) дефляція – це ліквідація старих грошових знаків і випуск нових у значно меншій кількості;
- 5) нормальний прибуток зазвичай дорівнює нулю грошових одиниць;
- 6) якщо валові витрати підприємства складають 500 тис. грн., валовий виторг – 650 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то прибуток дорівнює 150 тис. грн.;
- 7) у довгостроковому періоді між інфляцією та безробіттям існує обернена залежність;
- 8) за умови щорічного темпу інфляції 10 % ціни згідно «правилу 70» подвоються через 10 років;
- 9) крива Лоренца ілюструє залежність між ставкою податку та податковими надходженнями до державного бюджету;
- 10) якщо експорт складає 50 млн грн., імпорт – 70 млн грн., споживання здійснюється на рівні 300 млн грн., валові інвестиції в економіку – 200 млн грн., державні витрати – 80 млн грн., то ВВП дорівнює 560 млн грн.,

Варіант 20

1. Інфраструктура ринку.
2. Валютні системи та валютні курси.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) метод аналізу полягає в розділенні досліджуваного об'єкта на окремі елементи та вивченні кожного з них;
 - 2) загальновідомі такі типи економічних систем: традиційна, нетрадиційна та змішана;
 - 3) девальвація – це підвищення курсу паперових знаків стосовно металу або до іноземної валюти;
 - 4) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 145 - 25p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 30p - 90$, то рівноважний об'єм продажу на ринку складе 16 одиниць;
 - 5) найбільш ефективним інструментом монетарної політики держави є облікова ставка відсотка;

- 6) рівняння обміну (Фішера) змальовує рівновагу між попитом на товари та їх пропозицією;
- 7) крива Лоренца відображає абсолютну рівність у розподілі доходів;
- 8) у розвитку циклу можна виділити фази: криза, депресія, поживлення, підйом;
- 9) якщо реальний дохід родини – 2700 грн. на місяць, і має місце інфляція у 12 %, то номінально виплачений дохід складає 3200 грн.;
- 10) для перехідного стану економіки характерні соціально-економічна нестабільність, кризові явища та сильне розшарування населення за доходами.

Варіант 21

1. Номінальна, реальна, мінімальна заробітна плата. Фактори, що впливають на рівень заробітної плати.
2. Податкові пільги: цілі, різновидності, економічний ефект.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) аналіз і синтез є взаємозалежними методами в процесі пізнання;
 - 2) економічні закони та їхня дія залежать від волі людини;
 - 3) необхідною умовою переходу до ринкової економіки є приватизація державної власності;
 - 4) фактором, що безпосередньо впливає на пропозицію є доходи споживачів;
 - 5) якщо функція сукупних витрат відображена рівнянням $TC = q^2 + 2q + 16$, (де q – об'єм випуску), то функція постійних витрат виглядає як $FC = 16$;
 - 6) конкуренція на ринку може бути лише досконалою, що забезпечується вільним вибором та приватною власністю;
 - 7) якщо фактичне безробіття в країні складає 10 %, а природний рівень визначено на рівні 6 %, то фактичний ВВП відстає від потенційного на 10,5 %;
 - 8) галузеві зрушення в економіці збільшують приховане безробіття;
 - 9) економічне зростання може досягатися лише інтенсивними методами;
 - 10) національний дохід на душу населення є одним з відносних кількісних показників економічного зростання.

Варіант 22

1. Основні моделі ринкової ситуації. Досконала та недосконала конкуренція.
2. Бюджетний дефіцит та державний борг. Проблема державного боргу в Україні.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) за суб'єктами потреби поділяють на індивідуальні та соціальні;
 - 2) центральне місце в економічній системі належить людині;
 - 3) термін «економіка» при виникненні мав значення «мистецтво торгувати»;
 - 4) ефект сноба – це виключення з закону попиту;
 - 5) економічні витрати зазвичай менше, ніж бухгалтерські;
 - 6) якщо ВВП дорівнює 800 млн грн., споживання здійснюється на рівні 330 млн грн., державні витрати – 120 млн грн., а чистий експорт – 30 млн грн., то валові інвестиції в економіку складають 470 млн грн.;
 - 7) нуліфікація – це зменшення грошової маси шляхом вилучення з обігу паперових грошей;
 - 8) найбільш критичною фазою економічного циклу є бум;
 - 9) ядром господарського механізму є державне регулювання економіки;
 - 10) чистий експорт = Імпорт – Експорт.

Варіант 23

1. Сутність грошей, їх функції. Еволюція грошей.
2. Платіжний та торговельний баланс.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) ідеологічна функція не виконується такою наукою як економічна теорія;
 - 2) економічні потреби можна класифікувати за об'єктами та суб'єктами;
 - 3) система економічних відносин складається з техніко-економічних та соціально-економічних відносин;
 - 4) під впливом введення податку на продаж ціна збільшується, а податковий тягар розподіляється між покупцем та продавцем;
 - 5) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 12 - 3p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 2p - 8$, то рівноважний об'єм продажу на ринку складе 2 одиниці;

- 6) якщо постійні витрати підприємства складають 200 тис. грн., змінні витрати – 350 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 50 тис. одиниць, то середні валові витрати дорівнюють 11 грн.;
- 7) згідно з системою національних рахунків чистий національний продукт – це ВВП за винятком амортизації;
- 8) якщо норма резервування становить 5 %, то грошовий мультиплікатор складає 0,5;
- 9) акциз є непрямим податком;
- 10) крива Лоренца відбиває обернену залежність між безробіттям та інфляцією.

Варіант 24

1. Економічна рента, умови її виникнення, види.
2. Світова економіка, еволюція становлення. Сучасний стан розвитку світового господарства.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) «Наукою про багатство» економіку називав К. Маркс;
 - 2) економічний ресурс «земля» являє собою надра та родючість ґрунтів;
 - 3) внаслідок обмеженості ресурсів виникає загальна проблема вибору;
 - 4) закон попиту не має виключень за будь-яких умов;
 - 5) якщо функція сукупних витрат відображена рівнянням $TC = q^2 + 2q + 16$, (де q – об'єм випуску) то функція постійних витрат виглядає як $FC = q^2 + 2q + 16$;
 - 6) пропозиція ресурсу земля є абсолютно нееластичною;
 - 7) сукупний попит складається зі споживчих витрат, валових інвестицій та державних витрат;
 - 8) якщо гранична схильність до заощадження складає 0,3, то за національного доходу 760 млн грн. населення буде споживати 228 млн грн.;
 - 9) ВВП – це вартість товарів та послуг, створених на території держави за рік;
 - 10) демпінг є фінансовим методом торгової політики, що полягає у фінансовому стимулюванні державою розвитку експорту.

Варіант 25

1. Основні типи економічних систем та їх порівняльний аналіз.
2. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) економічна наука виконує лише пізнавальну та методологічну функції;
- 2) економічні ресурси обмежені через те, що потреби людини необмежені;
- 3) закон спадної граничної корисності впливає на бажання споживача придбати додаткову одиницю певного блага;
- 4) якщо ціна кави дорівнює 3 грн. за чашку, а чаю – 2 грн., а споживач має лише 12 грн., то йому буде доступний набір з 2 чашок кави та 6 чаю;
- 5) умовою максимізації прибутку є співпадіння граничних витрат та граничного доходу;
- 6) якщо зі зростанням доходів зростають ставки податку, то це говорить про дію прогресивної податкової системи;
- 7) у разі непрогнозованої галопуючої інфляції виграють люди з фіксованими доходами;
- 8) збільшення податкового тиску призведе до зменшення сукупного попиту;
- 9) якщо ставка відсотку за внеском в банківську установу складає 10 % річних, то майбутня вартість вкладених на 2 роки 1000 грн. буде 1210 грн.;
- 10) індекс людського розвитку комплексний показник, що враховує тривалість життя, доходи на душу населення, рівень освіти.

Варіант 26

1. Товарне виробництво, умови його виникнення. Товар та його властивості.
2. Позичковий відсоток та фактори, що впливають на його рівень.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) монетаристи стверджували, що будь-яке втручання держави в функціонування економічної системи є недоцільним;
 - 2) потреби людини неможливо систематизувати та визначити їх ієрархію;
 - 3) особистий інтерес був визначальним за умов командно-адміністративної економіки;
 - 4) гроші є товаром-еквівалентом, що виконує лише функцію міри вартості;
 - 5) ефект сноба стосується товарів-предметів розкоші;
 - 6) якщо валові витрати підприємства складають 400 тис. грн., валовий виторг – 700 тис. грн., обсяг реалізованої продукції становить 10 тис. одиниць, то прибуток на одиницю продукції дорівнює 4 грн.;
 - 7) на рівень ставки позичкового відсотку впливають перш за все ступінь ризику та термін, на який надається позика;

- 8) якщо кількість безробітних складає 9 млн чол., а кількість зайнятих – 36 млн чол., то рівень безробіття в країні становить приблизно 9 %;
- 9) повзуча інфляція проявляється через дефіцит товарів на ринку;
- 10) відповідно до теорії циклу життя товар проходить п'ять стадій життя в міжнародній торгівлі.

Варіант 27

1. Рівновага попиту та пропозиції. Ціна рівноваги.
2. Система національних рахунків.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) прикладом першочергових потреб можуть слугувати потреби в одязі та їжі;
 - 2) дія закону спадаючої граничної корисності визначає поведінку споживача;
 - 3) особисті та суспільні потреби ніколи не вступають в протиріччя;
 - 4) якщо функція попиту відображається рівнянням $D = 25 - 5p$, а функція пропозиції рівнянням $S = 4p - 12$, то рівноважна ціна на ринку складе 8 грн.;
 - 5) реальна ставка відсотку дорівнює номінальній за мінусом рівня інфляції;
 - 6) фрикційне та структурне безробіття в сукупності складають природне;
 - 7) дискреційна та недискреційна політика є різновидами грошово-кредитної політики;
 - 8) якщо фактичне безробіття в країні складає 12 %, а природний рівень визначено на рівні 5 %, то фактичний ВВП відстає від потенційного на 17,5 %;
 - 9) заробітна плата та відсоток є складовими ВВП, розрахованого за методом доходів;
 - 10) за метою вкладення виділяють прямі та портфельні інвестиції.

Варіант 28

1. Заробітна плата та фактори її диференціації. Номінальна та реальна заробітна плата.
2. Бюджетний дефіцит: виникнення, наслідки.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка вивчає серед іншого міжнародні економічні відносини;

- 2) класична школа економічної теорії сповідувала принцип невтручання держави в економічні процеси;
- 3) особисті інтереси охоплюють потреби, що пов'язані з реалізацією приватної власності;
- 4) якщо ціна товару зросла з 1 до 5 грн., а попит знизився на 10 %, то еластичність попиту за ціною складе 1,33;
- 5) ринку притаманне виконання оздоровчої функції;
- 6) сума коштів, яку одержала фірма від реалізації продукції за певний час, являють собою валовий прибуток;
- 7) крива Філіпса демонструє пряму залежність між рівнем безробіття та темпами інфляції;
- 8) якщо номінальна ставка відсотку становить 14 %, а рівень інфляції – 7 %, то реальна процентна ставка дорівнює 21 %;
- 9) ЧНП відрізняється від ВВП на показник амортизації;
- 10) платіжний і торгівельний баланс відрізняються на показник рахунку руху капіталів.

Варіант 29

1. Ринок та його функції.
2. Інфляція: вимір, причини, види..
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічна наука не використовує дедуктивний метод дослідження;
 - 2) крива виробничих можливостей відображає розподіл доходів між різними прошарками суспільства;
 - 3) якщо ціна кави дорівнює 3 грн. за чашку, а чаю – 2 грн., а споживач має лише 12 грн., то йому буде доступний набір з 2 чашок кави та 6 чаю;
 - 4) попит є платоспроможною потребою;
 - 5) внутрішні та зовнішні витрати складають економічні витрати фірми;
 - 6) попит на гроші з боку активів є абсолютно еластичним;
 - 7) податок на додану вартість є прямим податком;
 - 8) якщо номінальна ставка відсотку становить 12 %, а рівень інфляції – 7 %, то реальна процентна ставка дорівнює 5 %;
 - 9) номінальний та реальний ВВП не відрізняються за відсутності інфляції;
 - 10) конвертованість це здатність національної валюти вільно обмінюватись на іноземну;

Варіант 30

1. Економічні витрати: сутність, види.
2. Теорія ефективного попиту Дж. М. Кейнса.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) Аристотель є видатним представником класичної школи економічної теорії;
 - 2) в адміністративно-командній економіці особисті інтереси домінували над суспільними;
 - 3) економічний інтерес – це мотив і стимул дій, спрямованих на задоволення потреб;
 - 4) ліквідність – це здатність грошей приносити додатковий дохід;
 - 5) ринок виконує лише такі функції: регулююча, оздоровча та контролююча;
 - 6) якщо сукупні витрати складають 300 тис. грн., змінні – 250 тис. грн., обсяг виробництва 20 тис. од., то середні постійні витрати дорівнюють 12,5 грн.;
 - 7) попит на гроші може бути спекулятивний та трансакційний;
 - 8) якщо фактичний рівень безробіття в країні складає 25 %, а природний рівень визначено на рівні 5 %, то фактичний ВВП відстає від потенційного на 20 %;
 - 9) трансферти не включаються до складу ВВП;
 - 10) серед видів валютних курсів виділяють фіксований, гнучкий та плаваючий.

Питання до іспиту

1. Предмет економічної теорії і її функції.
2. Методи економічних досліджень.
3. Економічні категорії й економічні закони.
4. Обмеженість економічних ресурсів і проблема вибору. Крива виробничих можливостей.
5. Основні типи економічних систем, їхній порівняльний аналіз.
6. Економічний зміст відносин власності. Форми власності й необхідність їхньої розмаїтості для ефективного функціонування економічної системи.
7. Поняття товарного виробництва: умови його виникнення. Товар і його властивості.
8. Ринок і його функції.

9. Механізм функціонування ринкової системи. Модель кругообігу продукту, ресурсів та доходів.
10. Основні моделі ринку і їхня характеристика.
11. Інфраструктура ринку.
12. Попит і закон попиту. Фактори попиту.
13. Пропозиція й закон пропозиції. Фактори пропозиції.
14. Еластичність попиту, цінова по доходу. Еластичність пропозиції.
15. Рівновага попиту та пропозиції. Рівноважна ціна й рівноважна кількість.
16. Теорія споживчого поведіння.
17. Підприємство. Основні види підприємств у країнах ринкової економіки.
18. Економічні витрати: поняття, види, розрахунок.
19. Нормальний, бухгалтерський й економічний прибуток.
20. Витрати фірми в короткостроковому періоді. Закон убутної граничної продуктивності.
21. Витрати фірми в довгостроковому періоді й ефект масштабу.
22. Визначення обсягу виробництва фірми, максимізуючої прибуток в умовах зробленої конкуренції в короткостроковому періоді.
23. Конкурентна фірма в довгостроковому періоді: рівновага і його порушення.
24. Визначення ціни й обсягу виробництва в умовах чистої монополії.
25. Заробітна плата як ціна праці. Визначення величини зарплати на конкурентному ринку, ринку монополії, двосторонньої монополії.
26. Підприємницький дохід й економічний прибуток.
27. Позичковий відсоток: поняття, фактори, які впливають на його рівень, значення.
28. Економічна рента: поняття, види. Орендна плата. Ціна землі.
29. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца, коефіцієнт Джини, децельний коефіцієнт.
30. Макроекономічні показники (ВНП, ВВП, ЧНП, НД, ЛРД), і їхнє співвідношення.
31. Методи виміру національного продукту (ВВП).
32. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Фактори, на них що впливають.
33. Теорія ефективного попиту Кейнса.
34. Споживання, заощадження, інвестиції і їхній взаємозв'язок.
35. Установлення рівноважного обсягу виробництва в класичній моделі.
36. Установлення рівноважного обсягу виробництва в кейнсіанській моделі.
37. Гроші, еволюція, функції. Рівняння Фішера.
38. Компоненти грошової маси. Грошові агрегати. Поняття ліквідності.

39. Попит на гроші.
40. Центральний банк і регулювання пропозиції грошей.
41. Пропозиція грошей. Грошові агрегати.
42. Грошовий ринок. Грошовий мультиплікатор.
43. Банківська система: поняття, елементи, роль в економічних процесах.
44. Операції Національного банку й комерційних банків.
45. Мети грошово-кредитної політики і її інструменти.
46. Сутність і функції фінансів. Державний бюджет.
47. Податки, їхньої функції, види. Проблема оптимального рівня оподаткування.
48. Бюджетний дефіцит і державний борг: причини, слідства, методи усунення. Проблема державного боргу в Україні.
49. Дискреційна й недискреційна фінансова політика.
50. Економічний цикл і його фази. Характеристика фаз циклу.
51. Причини кризових коливань.
52. Середні, малі цикли.
53. “Довгі хвилі” в економіці.
54. Поняття інфляції, її вимір, причини, види.
55. Антиінфляційна політика. Проблема інфляції в Україні.
56. Рівень і безробіття.
57. Причини й форми безробіття. Закон Оукена. Безробіття в Україні.
58. Світове господарство, його еволюція й етапи розвитку.
59. Державна торговельна політика і її інструменти.
60. Диференціація національних економік і ріст взаємозалежності.
61. Міжнародна торгівля, її особливості. Теорія порівняльних переваг.
62. Мобільність факторів виробництва: капіталу, робочої чинності, технологій.
63. Платіжний баланс: значення, структура, взаємозв'язок рахунків. Співвідношення платіжного й торговельного балансу.
64. Світова валютна система і її еволюція.
65. Валютний курс. Фактори, які впливають на валютний курс. Різновиду валютного курсу і їхньої особливості.
66. Проблема інтеграції України у світове господарство.

Перелік джерел інформації

1. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посібник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005.

2. Борисов Е. Ф. Экономическая теория : учеб. пособие / Е. Ф. Борисов. – М. : Юрайт, 1999.
3. Войтов А. Г. Экономика. Общий курс. (Фундаментальная теория экономики) : учебник / А. Г. Борисов. – 8-е перераб. и доп. – М. : ИТК «Дашков и К°», 2003.
4. Гуревичов М. М. Основы экономической теории : учеб. пособие / М. М. Гуревичов, Н. Б. Решетняк, С. И. Архиереев ; Нац. техн. ун-т «Харьк. полит. ин-т» – Х. : НТУ "ХПИ", 2003.
5. Економічна теорія : підручник / ред. В. Д. Базидевич. – Вид-во «Тимченко», 2007.
6. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка : навч. посібник / ред. З. Ватаманюк, С. Панчишин. – К. : Альтернатива, 2001.
7. Иохин В. Я. Экономическая теория : учебник / В. Я. Иохин. – М. : Юристъ, 2000.
8. Курс экономической теории / ред. М. Н. Чепурин, Е. А. Киселева. – 4-е изд-е. – Киров : АСА, 2000.
9. Любимов Л. Л. Введение в экономическую теорию : в 2-х книгах. Кн. 2 : учебник для студентов пед. ун-тов ; Гос. ун-т, Высш. шк. экон. – М. : Бита-Пресс, 1999.
10. Основы економічних знань : навч. посібник / ред. А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – К. : Вища школа, 2002.
11. Основы економічної теорії / ред. А. А. Чухна. – К. : Вища школа, 2001.
12. Основы економічної теорії : посібник / В. О. Рибалкін та ін. – К. : Академія, 2002.
13. Основы економічної теорії : посібник / ред. С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2002.
14. Основы економічної теорії: політекономічний аспект : підручник / ред. Г. Н. Климко. – 5-те вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2004.
15. Основы экономической теории : учебник / С. В. Мочерний, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устинко. – К. : Знання, 2000.
16. Перехідна економіка: сучасна Україна / ред. С. М. Злупко. – К. : Знання, 2006.
17. Петруня Ю. Е. Основы экономической теории : учеб. пособие / Ю. Е. Петруня А. А. Задоя. – 4-е изд-е. – К. : Знання, 2008.
18. Сажина М. А. Экономическая теория : учебник для вузов / М. А. Сажина, Г. Г. Чибриков. – М. : НОРМА, 2001.

19. Седов В. В. Экономическая теория : в 2-х частях. Ч. 1. Введение в экономическую теорию : учеб. пособие / В. В. Седов. – Челябинск : ЧГУ, 2002.
20. Хрестоматия по экономической теории / сост. Е. Ф. Борисов. – М. : Юрист, 2000.
21. Экономическая теория / ред. В. Д. Камаева. – М. : ВЛАДОС, 1999–2001.
22. Экономическая теория : учеб. пособие / ред. Е. М. Воробьев, А. А. Гриценко, М. Н. Ким. – Х. : Фортуна-Пресс, 2000.

МІКРОЕКОНОМІКА

Предмет навчальної дисципліни «Мікроекономіка» – це поведінка і механізм прийняття економічних рішень економічними мікросистемами (фірмою, галуззю, споживачем, власником ресурсів) щодо економічних благ. Науковою основою дисципліни є дослідження фундаментальної вітчизняної та зарубіжної економічної науки з питань розкриття економічних категорій та закономірностей розвитку мікроекономічних явищ, узагальнення досвіду розвитку людської цивілізації в цій галузі. Методологічною основою дисципліни є розглядання процесів економічного розвитку суспільства на базі системного підходу, функціонального аналізу, діалектичного методу, економічного моделювання, граничного аналізу, індукції та дедукції, історичного і логічного методів пізнання.

Навчальний курс займає одне з провідних місць у формуванні економічного мислення майбутнього економіста та менеджера, надає йому вміння користуватися інструментарієм мікроекономічного аналізу при вирішенні економічних завдань, самостійно і кваліфіковано оцінювати конкретні ситуації, розумітися на змісті і значенні економічної інформації щодо діяльності певних економічних суб'єктів

Структура курсу

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Предмет мікроекономіки. Основні проблеми мікроекономіки. Зв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами економічного спрямування.

Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Обмеженість в економічному сенсі. Крива виробничих можливостей.

Методологія мікроекономіки. Загальнонаукові та специфічні методи в мікроекономіці. Нормативна і позитивна мікроекономіка.

Мікросистема та її основні характеристики. Суб'єкти, об'єкти мікросистеми та економічні відносини.

Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія

Характеристика моделі попиту. Визначення попиту та обсягу попиту. Детермінанти попиту та їх вплив. Формулювання закону попиту; його аналітична, таблична та графічна інтерпретація.

Характеристика моделі пропозиції. Визначення пропозиції та її обсягу. Детермінанти пропозиції та їх вплив. Формулювання закону пропозиції; його аналітична, таблична та графічна інтерпретація.

Ринкова рівновага та механізм її встановлення. Поняття ринкової рівноваги та можливі її випадки. Вигоди від обміну (надлишок покупця та продавця).

Статичні та динамічні моделі ринкової рівноваги. Рівновага у миттєвому, короткостроковому та довгостроковому періодах. Стійка та нестійка рівновага у «павутиноподібній моделі».

Державне регулювання ринку. Засоби державного регулювання ринку (оподаткування та субсидування, або безпосередній вплив на ціни та обсяги продажу).

Тема 3. Еластичність попиту та пропозиції

Еластичність: поняття, коефіцієнт, види, форми. Точковий та дуговий коефіцієнти еластичності. Фактори, що впливають на еластичність.

Еластичність попиту за ціною. Вимірювання еластичності. Значення еластичності для ведення ефективної цінової політики продавцем.

Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність. Категорії товарів за коефіцієнтом еластичності за доходом. Характер взаємозв'язку між товарами за коефіцієнтом перехресної еластичності попиту.

Еластичність пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції.

Тема 4. Теорія споживацького вибору

Корисність блага. Кардиналістська і ординалістська теорія корисності.

Сукупна та гранична корисність, зв'язок між ними. Закон спадної граничної корисності.

Криві байдужості, їх властивості. Гранична норма заміщення та її значення. Бюджетна лінія та її рівняння.

Оптимум (рівновага) споживача як модель раціонального споживчого вибору та її графічна інтерпретація.

Тема 5. Моделювання поведінки споживача на ринку товарів

Споживчий вибір, його основні правила та особливості.

Побудова, аналіз та використання кривої «дохід–споживання». Індивідуальні криві Енгеля та криві витрат Енгеля.

Побудова, аналіз та використання кривої «ціна–споживання». Зв'язок моделі «ціна–споживання» з моделлю попиту.

Ефект доходу та ефект заміщення. Їх практичне використання у процесі моделювання поведінки споживача. Парадокс Гіффена.

Тема 6. Теорія виробництва

Процес виробництва, фактори виробництва. Тимчасові інтервали в діяльності фірми. Виробнича функція та її види.

Виробництво з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності та умови його дії. Сукупний, середній та граничний продукт виробництва. Стадії виробництва

Виробнича функція в довгостроковому періоді. Ізокванта. Гранична норма технологічного заміщення. Функція витрат та ізокошта.

Рівновага виробника (аналітична і графічна інтерпретація).

Ефект масштабу виробництва: позитивний, негативний та постійний.

Тема 7. Виробництво та теорія витрат

Концепція витрат виробництва. Економічні витрати. Зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати.

Доходи виробництва. Сукупний, середній та граничний дохід. Прибуток та його різновиди.

Витрати фірми в короткостроковому періоді. Постійні та змінні витрати. Сукупні, середні та граничні витрати та їх графічне зображення.

Витрати виробництва в довгостроковому періоді.

Трансакційні витрати їхнє значення в сучасній ринковій економіці.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Основні риси та особливості ринку досконалої конкуренції. Переваги досконало конкурентного ринку.

Економічна стратегія фірми на ринку досконалої конкуренції. Правила максимізації прибутку, мінімізації збитків та банкрутства фірми. Валовий та граничний підходи щодо визначення максимального прибутку фірми.

Економічна стратегія конкурентної фірми в довгостроковому періоді.

Ринок досконалої конкуренції і проблема ефективного використання економічних ресурсів.

Тема 9. Монопольний ринок

Характерні риси ринку монополії. Різновиди монополії. Основні причини виникнення монополій. Види бар'єрів для вступу в галузь. Монополія і еластичність попиту.

Монопольна влада фірми: поняття, способи визначення.

Ціноутворення монополій. Умови максимізації прибутку монополістом.

Економічні наслідки монополії. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

Антимонопольна політика та її особливості в Україні. Наслідки соціально-справедливої та дохідно-прийнятної ціни для регульованої монополії.

Тема 10. Олігополістичний ринок

Основні риси олігополістичного ринку. Причини і умови виникнення олігополії.

Різновиди олігополій. Некооперативні і кооперативні олігополії.

Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Основні моделі і стратегії. Дуополія Курно. Моделі Бертрана, Штакельберга, Еджуорта. Модель ламаної кривої попиту. Модель картелю.

Ефективність і соціально-економічні наслідки олігополії.

Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції

Сутність монополістичної конкуренції. Загальні риси і розбіжності монополістичної конкуренції в порівнянні з досконалою конкуренцією і чистою монополією.

Максимізація прибутку в умовах монополістичної конкуренції. Ефективність монополістичної конкуренції.

Нецінова конкуренція та її використання монополістичним конкурентом.

Тема 12. Утворення похідного попиту на ресурси

Попит на ресурси як похідний попит. Крива попиту на ресурси. Теорія граничної продуктивності та правило використання ресурсів.

Фактори, які впливають на зміни в попиті на ресурс. Поняття взаємозамінюваних та взаємодоповнюючих ресурсів.

Проблема оптимального співвідношення ресурсів.

Правило мінімізації витрат та правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.

Тема 13. Ціноутворення ринку ресурсів

Визначення заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Чинники диференціації заробітної плати. Людський капітал.

Формування попиту і пропозиції праці на ринку досконалої конкуренції. Крива пропонування праці для фірми. Крива пропонування праці для фірми.

Ринок праці в умовах недосконалої конкуренції. Монопсонія і олігополія на ринку праці.

Вплив профспілок на ринок праці. Двостороння монополія на ринку праці.

Тема 14. Ринок праці

Індивідуальне та ринкове пропонування праці. Графічна інтерпретація та фактори, що визначають пропонування праці.

Ефект доходу та ефект заміни.

Економічна рента на ринку праці. Компенсаційна заробітна плата.

Вплив на вибір між працею та дозвіллям соціальних програм. Інвестиції в людський капітал

Тема 15. Ринки капіталу і землі

Модель міжчасового вибору. Міжчасове бюджетне обмеження. Міжчасова рівновага. Сучасна і майбутня вартість. Дисконтування.

Позичковий відсоток. Ставка відсотку. Фактори, що впливають на рівень ставки позичкового відсотку. Відсотки на депозит.

Інвестування. Короткострокові і довгострокові інвестиції. Показники оцінки доходності і ефективності інвестицій.

Ринок землі та його особливості. Сутність та механізм формування економічної ренти. Чиста економічна рента. Диференційна рента.

Тема 16. Загальна рівновага конкурентних ринків

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага. Рівновага обміну.

Ресурсне обмеження економіки та діаграма Еджворта.

Ефективність у виробничій сфері. Крива ефективності використання ресурсів та крива виробничих можливостей.

Парето-ефективність у розподілі ресурсів.

Вказівки до виконання контрольної роботи

Відповіді на кожне теоретичне питання контрольної роботи повинні містити матеріал обсягом до 5–6 сторінок. В твердженнях, окрім відповіді «правильно» чи «неправильно», потрібно також дати обґрунтування теоретичних положень мікроекономіки, а також звернути увагу на виконання графоаналітичного завдання.

Варіанти індивідуальних контрольних робіт

Варіант 1

1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії.
2. Теорія витрат виробництва
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка формує погляд на економічні процеси «згори» і концентрує увагу на агрегованих показниках;
 - 2) якщо будь-яка кількість товару продається за однаковою ціною, то попит на цей товар досконало нееластичний;
 - 3) у точці максимуму сукупного продукту граничний продукт більш середнього;
 - 4) до умов досконалої конкуренції не належить відсутність будь-яких бар'єрів на вступ нових фірм в галузь;
 - 5) попит на товар є похідним від попиту на ресурс.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар $Q_d = 40 - 7p$, функція пропозиції $Q_s = -6 + 16p$. Визначить рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) доходи споживачів зменшились; 2) ціни товарів-субститутів зросли; 3) ціни на ресурси зменшились.

Варіант 2

1. Методологічна база мікроекономіки.
2. Криві байдужості споживача.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) основні об'єкти мікросистеми – домогосподарства, фірми, держава;
 - 2) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень доходу споживача;
 - 3) в короткостроковому періоді усі виробничі витрати лишаються постійними;
 - 4) ринок автомобілів згідно своїм характеристикам відповідає умовам досконалої конкуренції;
 - 5) якщо два ресурси є субститутами, то скорочення ціни на один з них призведе до зменшення попиту на інший.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		225					
2		270					
3		325					
4		390					
5		465					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 3

1. Мікросистема та її основні характеристики.
2. Фірма на ринку досконалої конкуренції.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) будь-які економічні рішення ґрунтуються на порівнянні вигод і витрат суб'єктів;
- 2) кожна точка на бюджетній лінії означає комбінацію двох товарів;
- 3) виробнича функція показує найбільш вигідний для фірми випуск при заданих цінах на ресурси;
- 4) крива попиту для конкурентної фірми має від'ємний нахил;
- 5) чим еластичніше попит на вироблену продукцію, тим еластичніший попит на ресурс, за допомогою якого вона виробляється.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 8 - p$, функція його пропозиції: $Q_s = 2p - 4$. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу товару. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції цього товару, а також точку ринкової рівноваги. Визначте обсяг продажу і величину незадоволеного попиту, якщо ціна товару буде фіксована на рівні 3 грн. за одиницю.

Варіант 4

1. Раціональний вибір економічного суб'єкта.
2. Ціноутворення на монополістичному ринку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) альтернативна вартість – це вартість можливостей, що втрачені;
- 2) чим далі крива байдужості знаходиться від початку координат, тим меншу корисність вона відображає;
- 3) ізокванта ілюструє різні обсяги продукту, які можна зробити при заданих кількостях ресурсів;
- 4) для конкурентної фірми ціна продукту дорівнює граничному доходу;
- 5) фірма досягає мінімального рівня витрат у тому разі, коли граничний продукт кожного фактора дорівнює його ціні.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

У таблиці, наведеній нижче, показано залежність загальних витрат від випуску продукції. Визначте постійні, змінні, граничні та середні витрати. При якому обсязі випуску прибуток буде максимальним, якщо $P = 50$ грн. Подайте графічну ілюстрацію.

Випуск продукції (шт.)	0	1	2	3	4
Загальні витрати (грн.)	80	150	200	250	320

Варіант 5

1. Модель ринкового попиту.
2. Економічні і суспільні наслідки монополії.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) в мікроекономіці широко застосовується математичний інструментарій;
 - 2) при збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зменшується вправо;
 - 3) ізокванта ілюструє криву сукупного продукту;
 - 4) якщо ринкова ціна постійна, то збільшення об'єму випуску не впливатиме на обсяг прибутку;
 - 5) при монополістичній конкуренції крива попиту фірми за інших рівних умов менш похила, чим за умов монополії.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 6

1. Модель ринкової пропозиції.
2. Монопольна влада фірми.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) обсяг попиту вимірюється в грошових одиницях;
 - 2) споживач максимізує корисність, якщо його бюджетна лінія перетинає криву байдужості;
 - 3) зі зростанням обсягу виробництва ізокванта буде зміщуватись праворуч вниз;
 - 4) якщо крива сукупного доходу фірми лежить нижче кривої сукупних витрат, то за будь-якого об'єму виробництва прибуток фірми має від'ємне значення;
 - 5) монополістичний конкурент визначає обсяг випуску за правилом $P = MC$.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 7 - p$, функція його пропозиції: $Q_s = 3 + p$. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) держава вводить податок на споживача; 2) уряд надасть виробникам субсидію; 3) ціни товарів-комплементів зросли.

Варіант 7

1. Ринкова рівновага та механізм її встановлення.
2. Особливості попиту на фактори виробництва.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) зрушення кривої пропозиції вправо означає, що виробники пропонують більшу кількість продукту при кожному рівні цін;
 - 2) якщо покупець придбає більше одиниць якого-небудь товару, то гранична корисність споживання зростає;
 - 3) для будь-якої виробничої функції характерний зростаючий граничний продукт;
 - 4) конкурентна фірма мінімізує збитки, зменшуючи виробництво до нуля, якщо ціна продукту нижче середніх змінних витрат;
 - 5) граничні витрати на ресурс – це зміна сукупного обсягу витрат фірми, якщо вона використовує додаткову одиницю ресурсу.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		50					
2		90					
3		125					
4		158					
5		195					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 8

1. Причини і наслідки порушення ринкової рівноваги.
2. Загальні характеристики ринку праці.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) наслідком встановлення ціни «підлоги» є дефіцит товару на ринку;
- 2) стан споживчої рівноваги полягає у тому, що сукупна корисність товару X дорівнює сукупній корисності товару Y ;
- 3) заміщення одного ресурсу іншим відбувається за умов руху по ізокванті;
- 4) сума збитків підприємства, яке закривається в короткотерміновому періоді в умовах досконалої конкуренції, дорівнює сукупним змінним втратам;
- 5) для конкурентної фірми оптимальним є таке сполучення праці та капіталу, коли відношення граничних продуктів цих факторів до їх ціни однакове.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 10 - p$, функція пропозиції даного товару: $Q_s = 5 + 2p$. Визначить рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Припустимо, на даний товар встановлюється фіксована ціна на рівні 3 грошових одиниць. Визначить обсяг незадоволеного попиту.

Варіант 9

1. Еластичність попиту.

2. Антимонопольна політика та її особливості в Україні.

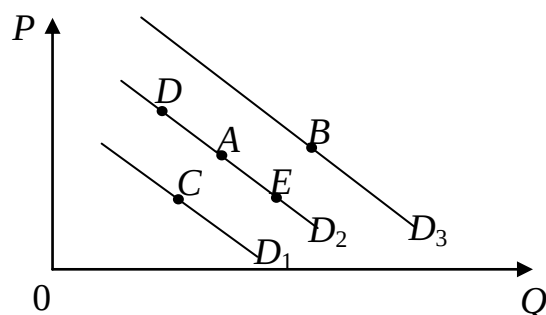
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) у стані рівноваги криві попиту та пропозиції на товар збігаються;
- 2) теорія поведінки споживача передбачає, що споживач може максимізувати сукупну корисність;
- 3) оптимальна комбінація ресурсів знаходиться в точці перетинання двох ізоквант;
- 4) конкурентна фірма у довготерміновому періоді одержує лише нормальний прибуток;
- 5) крива попиту фірми на ресурс є кривою граничної доходності ресурсу, кожна точка якої показує кількість ресурсу, яку купувала б фірма за кожної можливої ціни даного ресурсу.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку представлені криві попиту D_1 , D_2 , D_3 . Відповісти на наступні питання: 1) чим може бути викликаний рух із точки A в точку B ? Що могло бути причиною цього зрушення? 2) чим може бути викликаний

рух із точки A в точку C ? Що могло бути причиною цього зрушення? 3) чим може бути викликаний рух із точки A в точку D ? Що могло бути причиною цього зрушення? 4) чим може бути викликаний рух із точки A в точку E ? Що могло бути причиною цього зрушення?

Варіант 10

1. Еластичність пропозиції.
2. Ринок праці в умовах недосконалої конкуренції.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) крива індивідуального попиту розташована ближче до вісі цін, чим крива ринкового попиту;
 - 2) ординалізм припускає можливість вимірювання величини корисності в умовних одиницях;
 - 3) ізокоста – це лінія, що демонструє множину комбінацій цін на ресурси;
 - 4) у короткотерміновому періоді конкурентна фірма, яка максимізує прибуток або мінімізує збитки, не буде продовжувати виробництва, якщо ціна продукту нижча середніх сукупних витрат;
 - 5) еластичність попиту на ресурс залежить від частки витрат на цей ресурс у витратах фірми.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Попит на фотоапарати описується рівнянням: $Q_d = 100 - p$ їх пропонування задається рівнянням: $Q_s = 2p - 50$. Визначте рівноважну ціну (грн.) та рівноважну кількість (тис. шт.) фотоапаратів. Подайте графічну ілюстрацію. Як зміняться рівноважні ціна та кількість фотоапаратів, якщо буде введений 10 % податок з продажу? Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 11

1. Корисність блага.
2. Індивідуальне та ринкове пропонування праці.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, що досліджує економічну роль держави;
 - 2) теорія поведінки споживача передбачає, що споживач може максимізувати граничну корисність;

- 3) граничні витрати дорівнюють середнім витратам при тій обсязі виробництва, при якому середні змінні витрати досягають мінімуму;
 - 4) якщо фірма має монопольну владу на ринку, то потреби здійснювати рекламу в неї немає;
 - 5) з підвищенням граничного продукту ресурсу, обсяг попиту на нього зростає.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту та пропонування має вигляд: $Q_d = 9 - p$, $Q_s = 2p - 6$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги, якщо: 1) ціна на даний товар зросте. Яку назву має цей рух? 2) зросте ціна на товар-замінник; 3) зросте ціна на товар-доповнювач.

Варіант 12

1. Кардиналістська теорія корисності.
2. Цінова дискримінація.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) економічний попит - це є бажання споживача придбати даний товар;
 - 2) гранична корисність визначається як максимальний рівень корисності, який споживач хоче одержати;
 - 3) економічний прибуток представляє собою неявні витрати;
 - 4) монополіст може впливати на ціну продукту, маніпулюючи пропонуваною кількістю продукту;
 - 5) на конкурентному ринку праці рівноважна ставка зарплатні дорівнює цінності граничного продукту праці.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		63					
2		103					
3		170					
4		208					
5		254					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають? 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають? 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають? 4) MC , коли обсяги виробництва зростають? 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 13

1. Ординалістська теорія корисності.
2. Модель міжчасового вибору споживача.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) падіння попиту на товар може бути викликане зменшенням цін на товари-замінники цього товару;
 - 2) закон спадної граничної корисності полягає в тому, що: всі блага мають для споживача різну корисність і тому їх можна розмістити в порядку спадання цієї корисності;
 - 3) економічний прибуток звичайно перевищує бухгалтерський прибуток;
 - 4) монополіст цілком «вільний» від ринкових цін у встановленні ціни й обсягу виробництва;
 - 5) законодавче обмеження мінімального рівня заробітної плати сприяє, як правило, збільшенню зайнятості.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Накресліть графік попиту та пропонування курчат за даними таблиці. Визначте ціну рівноваги та рівноважний обсяг продукції.

Ціна 1кг, грн.	Попит, тонн за місяць	Пропонування, тонн за місяць
5	9	18
4	10	16
3	12	12
2	15	7
1	20	0

Накресліть схематично нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) відбулося підвищення цін на яловичину; 2) уряд збільшив податок на прибуток громадян; 3) зросли ціни комбікормів; 4) виведена нова порода курчат, що швидко ростуть; 5) очікується, що найближчим часом ціни на курчат значно зростуть. Поясніть, як ці події вплинуть на рівноважні ціну і обсяг продукції.

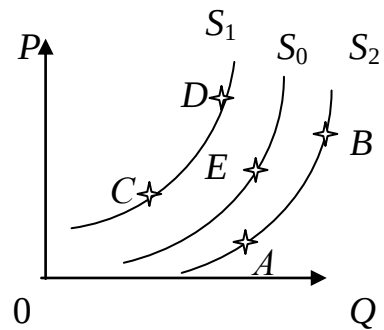
Припустимо, що уряд фіксує ціни на курчат на рівні 2 грн. за кг. Які наслідки матиме встановлення такої ціни? Покажіть їх графічно.

Варіант 14

1. Доходи і прибуток фірми.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) закон пропозиції стверджує: якщо ціни ростуть, а інші умови незмінні, то це приведе до росту пропозиції;
 - 2) сукупна корисність зростає, якщо гранична корисність зменшується;
 - 3) якщо за певного обсягу виробництва граничні втрати перевищують ціну товару, підприємство в умовах досконалої конкуренції має максимізувати прибуток;
 - 4) для компанії – монополіста граничний дохід менше ніж ціна;
 - 5) приймаючи рішення про працевлаштування робітник зважає на заробітну плату, яку він може отримати та на втрачений час дозвілля.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку зображені криві пропонування. Поясніть: 1) які події могли спричинити зрушення з точки *A* в точку *B*? У яких категоріях описуються ці зміни? 2) чим викликаний рух з точки *A* в точку *C*? Як називається таке зрушення? 3) чим викликаний рух з точки *C* в точку *D*? 4) чим викликаний рух з точки *B* у точку *E*? Як називається таке зрушення?

Варіант 15

1. Бюджетна лінія споживача.
2. Модель ламаної кривої попиту.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) зростання цін на матеріали, необхідні для виробництва товару *X*, викликає зрушення кривої попиту нагору і вправо;
 - 2) закон спадної граничної корисності полягає в тому, що необхідно спочатку споживати корисні блага, а потім всі інші;
 - 3) чим більше обсяг виробництва у фірмі, тим менше сукупні постійні витрати;
 - 4) максимізуючий монополіст буде завжди прагнути уникати нееластичного відрізка його кривої попиту;
 - 5) ринкова пропозиція праці складається з багатьох галузевих пропозицій.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

З друку вийшов новий навчальний посібник з мікроекономіки. Попит на посібник заданий рівнянням: $Q_d = 6 - p$, пропонування описує рівняння: $Q_s = p - 2$. Визначте рівноважну ціну (грн.) та рівноважну кількість (тис. шт.) посібників. Подайте графічну ілюстрацію. Припустимо, що уряд встановлює пода-

ток на продавця у розмірі 2 грн. з одного посібника. Визначте нову рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу. Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 16

1. Оптимум (рівновага) споживача як модель раціонального споживчого вибору.
2. Ринок землі.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) удосконалювання технології зрушує криву попиту нагору і вправо;
 - 2) кардиналістський підхід до поняття корисності не потребує порівняння корисностей різних благ;
 - 3) середні постійні витрати скорочуються зі зростанням об'єму випуску;
 - 4) монополістична фірма буде нарощувати виробництво продукції до такого обсягу, при якому граничний дохід дорівнює граничним витратам;
 - 5) коли ставки заробітної плати зростають, альтернативна вартість дозвілля також зростає.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Крива попиту на товар задається рівнянням: $Q_d = 2800 - 160p$; крива пропонування: $Q_s = 1600 + 140p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг товару (шт.). Поясніть і проілюструйте графічно ситуацію, яка виникне, якщо ціна на даний товар буде фіксована на рівні 8 грн.

Варіант 17

1. Рівновага споживача і зміни цін товару.
2. Різновиди олігополій.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) коефіцієнт еластичності попиту за доходом визначається як зміна об'єму попиту, віднесена до зміни ціни;
 - 2) перший закон Госена формулюється наступним чином: корисність від споживання кожної наступної одиниці блага зменшується;
 - 3) до постійних витрат фірми варто віднести заробітну плату робітників;
 - 4) якщо на ринку мається більше двох фірм, то має місце олігополія;
 - 5) монопсонія зацікавлена у скороченні рівня зайнятості.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		225					
2		270					
3		325					
4		390					
5		465					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 18

- Фактор доходу в моделі споживача.
- Короткострокові і довгострокові інвестиції.
- Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - якщо із зменшенням ціни на один товар на 2 % попит на взаємопов'язаний з ним товар зменшився на 3 %, то це означає, що коефіцієнт перехресної еластичності попиту перевищує 1;
 - точки перетину бюджетної лінії з осями координат показують рівень корисності, що досягається за умов споживання даного обсягу блага;
 - сукупні витрати – це витрати, що дорівнюють сумі доходів, яку можна одержати при найбільш вигідному з усіх можливих використанні ресурсів;
 - на олігополістичному ринку не можуть бути присутні невеликі фірми;
 - профспілка на ринку праці є монополістом.
- Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту має вигляд: $Q_d = 70 - 2p$, функція пропонування: $Q_s = 10 + p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг продажу (шт.). Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) збільшення цін на сировину для виробництва даного товару; 2) зниження податку на додану вартість; 3) потужна реклама даного товару.

Варіант 19

- Виробнича функція фірми.
- Загальна рівновага і економічна ефективність.
- Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

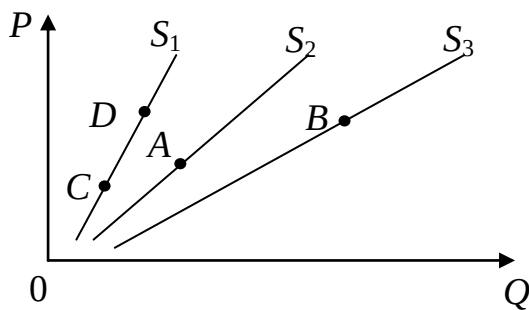
- 1) нееластична пропозиція означає, що підвищення ціни на 1 % веде до збільшення обсягу пропозиції менш як на 1 %;
 - 2) точки перетину бюджетної лінії з осями координат показують кількості товарів, які може придбати споживач, витративши увесь свій дохід;
 - 3) змінні витрати безпосередньо залежать від зміни ціни товару;
 - 4) якщо на олігополістичному ринку фірма підвищить чи знизить ціну чи обсяг виробництва продукції, то це вплине на продажі і прибуток фірм-конкурентів;
 - 5) реальна ставка відсотку не може перевищувати номінальну.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задана як $Q_d = 30 - 2p$, функція пропозиції – $Q_s = 3p - 10$. Визначити рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразити на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) зниження ціни товару-субституту; 2) зниження цін на сировину для виробництва даного товару; 3) підвищення податку на додану вартість.

Варіант 20

1. Надлишок споживача і виробника.
2. Методи оцінки доходності інвестиційних проектів.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо із зміною ціни на 1 %, обсяг попиту змінюється на 5 %, то попит є нееластичним;
 - 2) нахил бюджетної лінії відображає кількість одного блага, яку споживач згоден поміняти на таку ж кількість іншого блага, щоб залишитися на тому ж рівні добробуту;
 - 3) у довгостроковому періоді усі витрати є постійними;
 - 4) картелі і подібні їм таємні угоди на практиці важко створювати і підтримувати довгий час;
 - 5) теперішня вартість капіталу залежить від того, яку цінність він здатний створити в майбутньому.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку представлені криві попиту S_1 , S_2 , S_3 . Відповісти на наступні питання: 1) чим може бути викликаний рух із точки A в точку B ? Що мало бути причиною цього зрушення? 2) чим може бути викликаний рух із точки A в точку C ? Що мало бути причиною цього зрушення? 3) чим може бути викликаний рух із точки C в точку D ? Що мало бути причиною цього

зрушення? 4) чим може бути викликаний рух із точки B в точку C ? Що мало бути причиною цього зрушення?

Варіант 21

1. Виробнича функція фірми з одним змінним фактором виробництва.
2. Виробнича функція фірми з одним змінним фактором виробництва.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо коефіцієнт цінової еластичності попиту на товар дорівнює 0,7, то такий попит є еластичним;
 - 2) бюджетна лінія не змінить свого положення, якщо ціна товару A знизиться на стільки ж відсотків, на скільки ціна товару B ;
 - 3) надлишок доходу над економічними витратами – це нормальний прибуток;
 - 4) дуополія – один з окремих випадків моделі монополістичної конкуренції;
 - 5) процедура дисконтування збільшує величину доходу.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задана рівнянням: $Q_d = 8 - p$, Функція пропонування товару: $Q_s = p - 1$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) підвищення податку на додану вартість; 2) потужна реклама даного товару; 3) скорочення доходів споживачів за умови, що товар нормальний.

Варіант 22

1. Виробнича функція фірми з двома змінними факторами виробництва.
2. Еластичність попиту і розподілення податкового тягаря.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) попит, що характеризується незмінністю обсягів за будь-якої ціни при інших рівних умовах – це досконало еластичний попит;
 - 2) бюджетна лінія не змінить свого положення, якщо ціна товару A зросте на стільки ж відсотків, на скільки ціна товару B знизиться;
 - 3) дохід на одиницю реалізованої продукції – це сукупний дохід;

- 4) ринкова поведінка галузевого картелю, що максимізує прибуток, тожжна поведінці чистої монополії;
 - 5) чим більша ставка відсотку, тим більший дисконтований дохід.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	70	0					
1		78					
2		100					
3		108					
4		114					
5		127					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 23

1. Ізокванта фірми.
2. Ринок капіталу.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) чим менше замінників має товар, тим більш еластичним є попит на нього;
 - 2) гранична норма заміщення товару A товаром B означає: скільки одиниць товару A споживач купує, якщо ціна товару B зменшується на одну грошову одиницю;
 - 3) середні витрати – це витрати на одиницю випуску;
 - 4) цінові війни призводять до зниження прибутків усіх учасників олігополії;
 - 5) фірма буде здійснювати інвестиції тоді, коли очікувана норма прибутку буде менша, ніж відсоткова ставка.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задається рівнянням: $Q_d = 4750 - 350p$, функція пропонування: $Q_s = 1600 + 100p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг продажу (шт.). Що відбудеться, якщо на даний товар урядом буде встановлена фіксована ціна 9 грн.?

Варіант 24

1. Ефект масштабу виробництва фірми.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Модель картеля.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) попит на предмети розкоші більш еластичний, ніж попит на товари першої необхідності;
 - 2) гранична норма заміщення товару A товаром B означає від якої кількості одиниць товару A споживач готовий відмовитися в обмін на отримання додаткової одиниці товару B , щоб загальна корисність залишилась незмінною;
 - 3) постійні витрати містять витрати на зарплату керуючого персоналу, охорони, відсотки по кредитах, заробітну платню робочих;
 - 4) у точці рівноваги Курно на кожну з фірм перепадає половина обсягу ринку;
 - 5) економічна рента є платою за ресурси з абсолютно нееластичною кривою попиту.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 25

1. Витрати фірми в короткостроковому періоді.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Модель Штакельберга.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, що досліджує економічну роль держави;

- 2) теорія граничної корисності пояснює цінність благ їх загальною корисністю;
 - 3) змінні витрати містять: витрати на оплату праці працівників, амортизацію устаткування, рентні платежі;
 - 4) характерною рисою монополії, на відміну від конкурентної фірми є прагнення максимізувати прибуток;
 - 5) поточна дисконтова на вартість – це витрати поточного періоду на реалізацію інвестиційного проекту.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар задана рівнянням: $Q_d = 8 - p$; функція пропонування товару: $Q_s = 2p - 4$. Обчисліть рівноважні ціну (грн.) і обсяг продажу (тис. шт.). Визначте обсяг продажу і величину незадоволеного попиту, якщо ціна товару буде фіксована на рівні 3 грн. за одиницю. Подайте графічну ілюстрацію.

Варіант 26

1. Вплив держави на головні характеристики ринкового попиту.
2. Особливості економічної стратегії фірми на ринку досконалої конкуренції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо валіза і велика сумка – товари взаємозамінні, то зростання цін на валізи приведе до падіння попиту на сумки;
 - 2) поняття «гранична корисність» означає величину, що дорівнює загальній корисності товару, віднесений до кількості куплених одиниць;
 - 3) постійні витрати містять витрати на сировину, устаткування, ренту, відсотки по кредиту;
 - 4) монополістична конкуренція – це конкуренція фірм-монополістів різних галузей;
 - 5) норма віддачі обчислюється як відношення прибутку до чистих інвестицій в відсотках.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	70	0					
1		36					
2		64					
3		86					
4		111					
5		140					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 27

1. Еластичність попиту за доходом.
2. Основні характеристики монополістичного ринку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) надлишок споживача – це сума грошей, яку споживачі платять за товар;
 - 2) корисність вимірюється в одиницях блага;
 - 3) у довгостроковому періоді усі витрати є змінними;
 - 4) при монополістичній конкуренції на ринку спостерігається велика численність продавців;
 - 5) норма позичкового відсотку – це різниця між сумою грошей, яка повертається, і позиченою.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на мікроавтобуси має вигляд: $Q_d = 500 - p$, функція пропонування: $Q_s = 2p - 100$. Визначте аналітично та покажіть графічно рівноважну ціну (тис. грн.) та рівноважну кількість товару (тис. шт.). Якими будуть рівноважні ціна і кількість мікроавтобусів, якщо уряд надасть їх виробникам субсидію в розмірі 75 тис. грн. на одиницю товару? Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 28

1. Цінова еластичність попиту і сукупний виторг виробника.
2. Особливості ринку монополістичної конкуренції.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) «Стеля ціни» – є ціна, що перевищує рівноважну ціну;
 - 2) криві байдужості мають від'ємний нахил;
 - 3) сукупні витрати можна обчислити за формулою $ATC \times Q$, де ATC – середні сукупні витрати, а Q – обсяг виробництва;
 - 4) на ринках монополістичної конкуренції торгується однорідна стандартизована продукція;
 - 5) на ринку фінансового капіталу товарами виступає фізичний капітал.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		32					
2		56					
3		74					
4		94					
5		118					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 29

- Парадокс Гіфена.
- Ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції.
- Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - «Підлога» ціни представляє найвищу ціну, вище якої виробник не має продавати свою продукцію;
 - гранична норма заміщення являє собою співвідношення загальних корисностей;
 - бухгалтерські витрати поділяються на накладні витрати та амортизацію;
 - за умов монополістичної конкуренції обсяг використовуваного капіталу не є бар'єром входу в галузь;
 - можливо очікувати, що скорочення попиту на продукт приведе до зростання цін на інші продукти, які виробляються з даного ресурсу.
- Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту має вигляд: $Q_d = 200 - 0,5p$, функція пропонування: $Q_s = 2p - 50$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) потужна реклама даного товару; 2) скорочення доходів споживачів за умови, що товар нормальний; 3) зросте ціна на товар-замінник.

Варіант 30

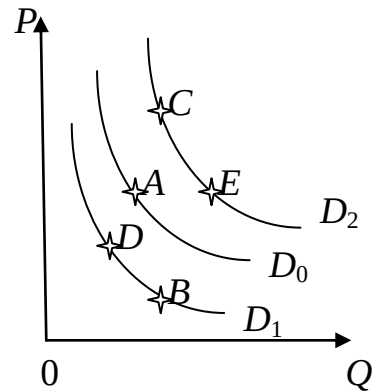
- Правило мінімізації витрат та правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.
- Олігополістичний ринок.

3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) наслідком встановлення ціни «підлоги» є дефіцит товару на ринку;
- 2) нахил кривої байдужості характеризує норму, у відповідності до якої, одне благо може бути замінено іншим без зміни рівня корисності для споживача;
- 3) бухгалтерські витрати – це витрати в грошовій формі на виробництво продукції;
- 4) патенти і ліцензії можна віднести до бар'єрів входу в галузь на ринку монополістичної конкуренції;
- 5) під Парето-оптимальним розуміється такий стан економіки, зміна якого спричиняє збільшення добробуту всіх індивідів.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку зображені криві попиту. Припустимо, що початковий вибір покупця відповідає точці А. Поясніть, в яку точку переміститься покупець з точки А: 1) якщо ціна на даний товар зросте? Яку назву має цей рух? 2) якщо зросте ціна на товар-замінник; 3) якщо зросте ціна на товар-доповнювач? Яку назву має цей рух? 4) чим викликаний рух покупця з точки А в точку В? Якими є його наслідки? 5) чим викликаний рух з точки В у точку С? Якими є його наслідки?

Питання до іспиту

1. Предмет мікроекономіки. Мікроекономіка в системі економічних наук.
2. Методи мікроекономічного аналізу.
3. Мікроекономічна система та її основні характеристики. Нормативна та позитивна мікроекономіка.
4. Модель попиту: функція, графік, фактори впливу.
5. Модель пропозиції: функція, графік, фактори впливу.
6. Ринкова рівновага та механізм її встановлення. Метод порівняльної статистики в аналізі ринкової рівноваги.
7. Стабільність рівноваги та її нестандартні випадки.
8. «Паукоподібна модель» як динамічна модель ринкової рівноваги.
9. Основні засоби державного регулювання ринку.
10. Поняття еластичності та методи її вимірювання.

11. Цінова еластичність попиту. Нецінова еластичність попиту.
12. Цінова еластичність пропозиції.
13. Еластичність та сукупний виторг фірми.
14. Корисність. Закон спадної граничної корисності.
15. Споживацькі переваги та криві байдужості.
16. Гранична норма заміщення.
17. Бюджетні обмеження споживача.
18. Рівновага споживача.
19. Кардиналістська теорія корисності.
20. Ординалістська теорія корисності.
21. Споживацький вибір, його основні правила та особливості.
22. Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід–споживання». Криві Енгеля.
23. Реакція споживача на зміну ціни. Побудова, аналіз та використання кривої «ціна–споживання».
24. Ефект доходу та ефект заміщення за Дж. Хиксом та за Є. Слуцьким.
25. Парадокс Гіфена.
26. Виробнича функція та її види.
27. Виробництво з одним змінним фактором.
28. Виробнича функція у довгостроковому періоді.
29. Ізокванта та її особливості. Гранична норма технологічного заміщення.
30. Ефект масштабу виробництва.
31. Концепція витрат виробництва.
32. Види витрат виробництва.
33. Функція витрат.
34. Ізокоста та її властивості.
35. Рівновага виробника.
36. Витрати фірми в короткостроковому періоді.
37. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
38. Теорія ринкових структур.
39. Основні риси ринку досконалої конкуренції.
40. Економічна стратегія конкурентної фірми в короткостроковому періоді.
41. Правила максимізації прибутку фірмою.
42. Конкурентна фірма у довгостроковому періоді.
43. Ефективність конкурентного ринку.
44. Характерні особливості чистої монополії. Ціноутворення монополії.
45. Максимізація прибутку монополістом у короткостроковому та довгостроковому періоді.
46. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

47. Економічні наслідки монополії.
48. Антимонопольна політика та її особливості в Україні.
49. Основні риси олігополії.
50. Ціноутворення олігополії в короткостроковому періоді.
51. Некооперативна та кооперативна поведінка фірм-олігополістів.
52. Основні моделі та стратегії фірм-олігополістів.
53. Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії.
54. Сутність монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція.
55. Максимізація прибутку в умовах монополістичної конкуренції.
56. Монополістична конкуренція та ефективність.
57. Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси.
58. Зміни в попиті на ресурс.
59. Оптимальне співвідношення ресурсів.
60. Правило мінімізації витрат при використанні ресурсів.
61. Правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.
62. Ціноутворення на ринку ресурсів.
63. Визначення заробітної плати.
64. Формування заробітної плати на ринку досконалої та недосконалої конкуренції.
65. Ринок землі та його особливості. Сутність та механізм формування економічної ренти.
66. Позичковий відсоток як дохід на фактор капіталу.
67. Економічний та нормальний прибуток.

Перелік джерел інформації

1. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія : навч. посібник / Г. І. Башнянин, О. В. Щедра, І. В. Бойчук. – Львів : Новий Світ-2000, 2007.
2. Горобчук Т. Т. Мікроекономіка : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Т. Т. Горобчук – К. : Центр навч. літ-ри, 2004.
3. Гронтковська Г. Мікроекономіка. Практикум : навч. посібник / Г. Гронтковська, А. Косік. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004.
4. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / ред. Ватаманюк. – К. : Альтернатива, 2001.
5. Емцов Р. Г. Микроэкономика / Р. Г. Емцов, М. Ю. Лукин. – М. : МГУ, 1997.
6. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи : навч. посібник / А. О. Задоя. – К. : Знання : КОО, 2002.

7. Ивашковский С. Микроэкономика : ученик / С. Ивашковский. – М. : Дело, 2001.
8. Колесніченко І. М. Мікроекономіка : практикум / І. М. Колесніченко, В. М. Філатов. – Х. : ІНЖЕК, 2007.
9. Конохова З. П. Микроэкономика : метод. пособие для студентов заочной формы обучения / З. П. Конохова. – Х. : ХГПУ, 1999.
10. Корнейчук Б. В. Микроэкономика : тесты и задачи / Б. В. Корнейчук, А. Г. Симкина. – СПб : Питер, 2002.
11. Лисовицкий В. Н. Микроэкономика / В. Н. Лисовицкий. – Х., 1997.
12. Лісовий А. Мікроекономіка : курс лекцій / А. Лісовий. – Ірпінь : Акад. ДПС, 2002.
13. Максимова В. Ф. Микроэкономика / В. Ф. Максимова. – М., 1996.
14. Микроэкономика / ред. Е. Б. Яковлева. – М., 1997.
15. Микроэкономика : в 2-х т. / Гальперин В. М. и др. – СПб, 1998.
16. Мікроекономіка : навч. посібник / ред. С. І. Архієреєв, Н. Б. Решетняк. – Х. : НТУ «ХПІ», 2003.
17. Мікроекономіка : навч. посібник для студ. екон. вузів / уклад. У. Броль та ін. ; Дрезд. техн. ун-т, Терноп. держ. екон. ун-т. – Тернопіль : Економічна думка, 2006.
18. Мікроекономіка : опорний конспект лекцій / В. Базилевич, В. Лук'янов, Н. Писаренко, Н. Квіцинська. – К. : Четверта хвиля, 1998.
19. Мікроекономіка і макроекономіка / С. Будаговська та ін. – К. : Основи, 2001.
20. Міхов Л. І. Мікроекономіка : навч. посібник / Л. І. Міхов, Л. Л. Кірова. – Донецьк : Юго-Восток, 2006.
21. Мэнкью Г. Н. Принципы микроэкономики / Г. Н. Мэнкью. – СПб : Питер, 2003.
22. Нарижна Л. Мікроекономіка. : навч. посібник для підгот. до екзамену та складання модулів з курсу / Л. Нарижна, Л. Пономарьова. – Краматорськ : ДДМА, 2007.
23. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики / Р. М. Нуреев. – М. : НОММА-ИНФРА, 2000.
24. Островерх П. І. Мікроекономіка + тести і задачі : навч. посібник / П. І. Островерх. – Львів : ЛНУ, 2006.
25. Пиндайк Р. Микроэкономика / Р. Пиндайк, Д. Рубинфельд Д. – М., 1992.
26. Сборник задач по микроэкономике / ред. Р. М. Нуреев. – М : НОРМА, 2002.
27. Селищев А. С. Микроэкономика: Анализ рынка. Теория цены. Рынок

- и общество : ученик / А. С. Селищев. – СПб : Питер, 2003.
28. Симкина Л. Г. Микроэкономика / Л. Г. Симкина, Б. В. Корнейчук. – СПб : Питер, 2002.
29. Сотников В. И. Микроэкономика в структурно-логических схемах : учеб. пособие / В. И. Сотников, Ю. В. Сотникова. – Х. : ИНЖЭК, 2006.
30. Стеблій Г. Я. Мікроекономіка у схемах : комплекс метод. матеріалів з вивч. курсу мікроекономіки (для бакалавра з економіки та підприємництва) / Г. Я. Стеблій, О. В. Горбачевська. – Львів : ЛБІ НБУ, 2005.
31. Тигова Т. Микроэкономика / Т. Тигова. – К. : МАУП, 2000.

Загальні вимоги до вмісту і оформленню контрольних робіт

По кожній з вивчених дисциплін відповідно до навчального плану студент повинен виконати одну контрольну роботу. Головна її ціль – перевірка самостійної роботи студентів по вивченню дисципліни, з'ясування ступеня освоєння ними теоретичних положень курсу.

Номер контрольної роботи визначається по останній цифрі шифру залікової книжки.

Приступаючи до виконання контрольної роботи, студент повинен глибоко вивчити дану тему в навчальній літературі, підібрати відповідний статистичний, фактичний матеріал, використовуючи дані, викладені в економічних журналах і газетах (наприклад, «Економіка України», «Бізнес», «Ділова Україна» й ін.).

Структура контрольної роботи повинна мати таку послідовність: титульний аркуш, план, текстову і розрахункову частину, перелік джерел інформації.

Перелік джерел інформації – це перелік використовуваних джерел інформації: монографій, статей, правових документів, статистичних даних.

Джерела інформації записуються за абеткою, спочатку вітчизняні видання, а потім – іноземні. Всі джерела в переліку літератури нумеруються й включають наступні відомості: прізвища й ініціали авторів; заголовок; місце видання; видавництво; рік видання.

ДОДАТОК А. Словник понять і термінів

Амортизація – процес перенесення вартості основного капіталу (засобів праці) на вартість виробленого товару.

Бухгалтерський прибуток – це різниця між доходами фірми і бухгалтерськими (зовнішніми) витратами.

Бюджет – це форма утворення й витрачання бюджетних коштів для забезпечення функціонування державної влади.

Бюджетна лінія – це геометричне місце точок, що показують набори благ, покупка яких вимагає однакових витрат за незмінними цінами на блага.

Бюджетний дефіцит – це сума перевищення витрат держави над її доходами в межах фінансового року.

Бюджетний надлишок – це сума перевищення доходів держави над її витратами в межах фінансового року.

Валовий внутрішній продукт – це сукупна ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, створених на території країни за певний період часу (звичайно за рік).

Валовий національний продукт – це ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, створених протягом року національним капіталом і працею, що функціонує як на території даної країни, так і за її межами.

Вартість – витрати суспільної праці на виробництво товару.

Величина попиту – це кількість продукції, що споживач готовий придбати за певною ціною.

Величина пропозиції – це кількість продукції, що виробник готовий продати за певною ціною.

Виробнича функція – залежність максимально можливого обсягу виробленого продукту від певної кількості використаних факторів виробництва.

Виробничі відносини – відносини між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну, та споживання благ.

Витрати – це сума коштів, витрачених на виробництво продукції.

Гранична користь – це збільшення загальної корисності при збільшенні споживання блага на одну одиницю.

Граничний дохід – це приріст сукупного доходу при продажі додаткової одиниці продукції.

Граничний продукт – це приріст випуску продукції при використанні додаткової одиниці змінного ресурсу.

Граничний продукт в грошовому вираженні – це виражений у грошах додатковий дохід, який приносить продаж кожної додаткової одиниці продукту, яка виробляється за допомогою додаткової одиниці ресурсу.

Граничні витрати – це додаткові витрати на виробництво додаткової одиниці продукції.

Грошово-кредитна політика – це сукупність форм й інструментів державного впливу на пропозицію грошей з метою регулювання економічного циклу, досягнення на національному ринку рівноваги за умови повної зайнятості й інфляції.

Державний борг – це загальний розмір накопиченої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів, що дорівнює сумі минулих бюджетних дефіцитів мінус бюджетні надлишки.

Економічна рента – це ціна, яка виплачується за використання землі або інших природних ресурсів, кількість яких строго обмежена.

Економічне зростання – довгострокове підвищення реального обсягу виробництва товарів і послуг на основі розвитку виробничих сил.

Економічний прибуток – це надлишок доходу над економічними витратами.

Економічні закони – внутрішні усталені зв'язки між економічними явищами та процесами, які постійно повторюються.

Економічні потреби – частина потреб людини та суспільства, для задоволення яких необхідне суспільне виробництво.

Еластичність попиту за доходом – це ступінь реакції величини попиту на зміну доходу споживача.

Еластичність попиту за ціною – це ступінь реакції величини попиту на зміну ринкової ціни.

Еластичність пропозиції за ціною – це ступінь реакції величини пропозиції на зміну ринкової ціни.

Ефект доходу – це тільки ті зміни в споживанні товару, які викликані зміною реального доходу (купівельної спроможності) споживача під впливом зміни цін.

Ефект зміщення – це тільки ті зміни в споживанні товару, які є результатом зміни цін даного товару щодо цін на інші товари, тобто ця зміна структури споживання благ.

Заробітна плата – це ціна, яку отримує робітник за використання своєї праці, за свої професійні здібності.

Засоби праці – річ, або комплекс речей, за допомогою яких людина виробляє блага.

Змінні витрати – це витрати, величина яких змінюється при зміні обсягу виробництва.

Ізокванта – крива, на якій розташовані всі співвідношення факторів, використання яких дає однаковий обсяг випуску продукції.

Ізокоста – крива, що показує всі поєднання трудового і капітального факторів виробництва, що мають однакову вартість.

Інфляція – це підвищення загального рівня цін, що супроводжується знецінюванням національної грошової одиниці.

Капітал – фактор виробництва; вартість, яка в ході свого руху приносить власнику прибуток.

Корисність – здатність благ задовольняти потреби споживачів.

Крива байдужності – це геометричне місце точок, утворюючих лінію, які означають однакові за своєю корисністю альтернативні набори благ.

Кругообіг капіталу – рух промислового капіталу, у якому капітал проходить грошову, виробничу й товарну форми й повертається у вихідну.

Мікроекономіка – це частина теоретичної економіки, що досліджує поведінку господарських суб'єктів (фірм, галузей, сімейних господарств), окремі ринки, конкретні ціни, а також формулює принципи ефективної поведінки продавців і покупців.

Надлишок покупця – це різниця між максимум того, що готов би був заплатити споживач і тією величиною, що він фактично оплачує.

Надлишок продавця – це різниця між тією величиною, що він фактично одержав, продавши товар за ринковою ціною, і тим мінімумом, на який би він охоче погодився.

Натуральне господарство – тип господарства, коли все необхідне виробляється в господарстві для споживання.

Національне багатство – сукупність вироблених і накопичених суспільством матеріальних і нематеріальних цінностей, що суспільство має у своєму розпорядженні в цей момент часу.

Негативний ефект масштабу – це така ситуація, коли n -кратне збільшення факторів виробництва призводить до збільшення обсягу випуску продукції менш ніж у n разів.

Нормальний прибуток – плата, яку повинна робити фірма, щоб придбати і утримати (у рамках даного підприємства) підприємця.

Оборот капіталу – безупинно повторюваний процес кругообігу з моменту авансування капіталу до повернення його у вихідну форму й величину.

Оборотний капітал – частина капіталу, що витрачається на придбання предметів праці й робочої сили й повертається підприємцеві в грошовій формі в повному обсязі після кожного кругообігу.

Основний капітал – та частина виробничого капіталу, що витрачається на придбання засобів праці й повертається підприємцеві в грошовій формі по частинам у ході декількох кругообертів у процесі зношування.

Парадокс Гіффена – стан, за яким спостерігається зростання величини попиту на товар при збільшенні його ціни.

Перехресна еластичність попиту – це ступінь реакції попиту на товар Y в результаті зміни ціни товару X .

Платіжний баланс – статистичний звіт, у якому в систематичному виді наводяться сумарні дані про зовнішньоекономічні операції даної країни з іншими країнами світу за певний період часу.

Позитивний ефект масштабу – це така ситуація, коли при n -кратному збільшенні факторів виробництва обсяг випуску продукції збільшується більш ніж у n разів.

Попит – це кількість продукції, що споживачі готові придбати за різними цінами.

Попит еластичний – це стан, коли незначна зміна ціни сприяє значної зміні величини попиту.

Попит нееластичний – це стан, коли істотна зміна ціни незначно позначається на зміні величини попиту.

Попит одиничної еластичності – це стан, коли зміна ціни в точності відповідає зміні величини попиту.

Постійні витрати – це витрати, що залежать від обсягу виробництва продукції.

Постійний ефект масштабу – це така ситуація, коли n -кратне збільшення факторів виробництва викликає n -кратне збільшення обсягу випуску продукції.

Предмет політичної економії – економічні відносини між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання благ в умовах обмеженості економічних ресурсів.

Предмети праці – те, з чого виробляються блага.

Прибуток – це різниця між сукупним доходом і витратами на виробництво.

Продуктивність праці – показник результативності живої праці робітників, що характеризується кількістю продукції, зробленої в одиницю часу.

Пропозиція – це кількість продукції, що виробники готові продати за різними цінами.

Процес праці – свідомо цілеспрямована діяльність людини, яка направлена на перетворення речовини природи заради задоволення своїх потреб.

Рівновага виробника – це стан, за яким досягається максимальний обсяг виробництва на мінімальних витратах.

Рівновага споживача – це стан, за яким досягається оптимальна структура покупок, тобто будь-яка зміна в структурі покупок знижує рівень задоволення споживача.

Середні сукупні витрати – це сукупні витрати на одиницю продукції.

Стабільність рівноваги – це здатність ринку, виведеного зі стану рівноваги, знову прийти до рівноваги під впливом винятково внутрішніх сил.

Структурне безробіття – безробіття, викликане невідповідністю професійної підготовки робочої сили в структурі виробництва.

Сукупна пропозиція – це наявний реальний обсяг виробництва, що фірми бажають і можуть запропонувати на ринку в певний період часу при кожному можливому рівні цін.

Сукупний попит – сума всіх витрат макроекономічних суб'єктів на придбання кінцевих товарів і послуг, створених у національній економіці.

Сукупні витрати – це сума постійних і змінних витрат фірми.

Суспільне відтворення – безупинно повторюваний процес виробництва в масштабі суспільства.

Товар – продукт праці, вироблений для обміну за допомогою купівлі-продажу.

Товарне господарство – тип господарства, за яким продукти виробляються не для споживання, а для продажу.

Трансакційні витрати – це витрати, що виникають у процесі обміну прав власності.

Фіскальна політика – це міри уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості й виробництво не інфляційного ВВП шляхом зміни державних витрат і системи оподаткування.

Фрикційне безробіття – безробіття, що пов'язано з добровільною зміною найманими робітниками місця роботи або з періодами їхнього тимчасового звільнення.

Циклічне безробіття – безробіття, викликане циклічним стисненням виробництва.

Ціна – грошове вираження вартості; сума грошей, за якої споживач готовий купити, а виробник продати товар.

Чиста продуктивність капіталу – це виражений у відсотках річний дохід, який можна отримати на вкладений капітал.

ДОДАТОК Б. Зразок титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Кафедра загальної економічної теорії

Контрольна робота

Дисципліна _____

Варіант _____

Тема _____

Перевірив

Виконав

П.І.Б. _____

П.І.Б. студента _____

вчений ступінь,

звання _____

навчальна група _____

оцінка, підпис _____

номер залікової книжки _____

Харків 2008

ДОДАТОК В. Приклади бібліографічного опису джерел інформації

В.1. Опис джерел інформації складається з елементів, що становлять відомості про нього.

В.1.1. Відомості про книги повинні включати: прізвище (у називному відмінку) і ініціали автора; заголовок книги; призначення книги; найменування установи, що опублікувала книгу; місце видання; видавництво; рік видання; загальний обсяг у сторінках.

Приклади:

1. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр, 1998. – 480 с.
2. Корнейчук Б. В. Микроэкономика : тесты и задачи / Б. В. Корнейчук, А. Г. Симкина. – СПб : Питер, 2002.
3. Barr N. The Economics of the Welfare State. – London: Weidenfeld and Nicolson, 1991. – 495 p.
4. Основы экономической теории / С. В. Мочерный и др. – К. : Знание, 2000. – 495 р.
5. Політекономія : підручник / ред. Ю. В. Ніколенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 480 с.

В.1.2. Відомості про частину добутку (наприклад, стаття в збірнику) повинні включати прізвище, ініціали автора та заголовок складової частини. Далі йдуть відомості про добуток: ініціали та прізвище автора; заголовок добутку, у якому поміщена складова частина; місце видання; видавництво; рік видання; сторінки, на яких поміщена складова частина.

Приклади:

1. Коуз Р. Природа фирмы / Р. Коуз // Фирма, рынок и право ; пер. с англ. – М. : Дело, 1993. – С. 33–53.

В.1.3. Відомості про статтю повинні включати: прізвище й ініціали автора; заголовок статті; найменування газети, журналу, збірника; місце видання (для збірників); рік видання; число й місяць (для газет); відомості про серії (якщо вона є); номер, випуск, том (для журналів, збірників); сторінки, на яких поміщена стаття (крім газет обсягом до 6 сторінок).

Приклади:

1. Архиреев С. И. Деформации конкуренции как фактор инфляции / С. И. Архиреев // Бизнес Информ. – 1998. – № 12. – С. 19–23.
2. П'ятченко Г. Економічна модель потребує наукового забезпечення / Г. П'ятченко // Урядовий кур'єр. – 1998. – 3 грудня. – № 231. – С. 13.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до вивчення навчальних курсів
«Політична економія», «Основи економічної теорії»,
«Мікроекономіка» для студентів І курсу
економічних та менеджерських спеціальностей
заочної форми навчання

Укладачі: АРХІЄРЕЄВ Сергій Ігоревич
РЕШЕТНЯК Наталя Борисівна
РЯБОВА Тетяна Веніаминівна
ДЕМЬОХІНА Олена Олександрівна
ДЕРКАЧ Марина Миколаївна
ЯЦИНА Вікторія Валентинівна
ШИПІЛОВА Марія Вікторівна
ВОЛОСНІКОВА Наталія Миколаївна
КЛИМОВА Світлана Олегівна

Роботу рекомендував до видання В.А. Міщенко

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка О. В. Біденко

План 2008, поз. 150

Підп. до друку 15.05.08. Формат 60х84 1/16. Папір офісний. Riso-друк.
Гарнитура Таймс. Ум. друк. арк. 4,1. Обл.-вид. арк. 5,2. Наклад 200 прим.
Зам № . Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХПІ».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 116 від 10.07.2000 р.
61002, Харків, вул. Фрунзе, 21

Друкарня НТУ «ХПІ». 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21